

Mia Suomela

YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTI

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2017**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2017	Tekijä/tekijät Mia Suomela
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTI		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 47+16	
Työelämäohjaaja Mia Aho		
<p>Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tilaajana oli Laihian kunnan varhaiskasvatus. Toiminnalliset osuudet toteutettiin Oravametsän päiväkodissa. Kohderyhmän muodostivat päiväkodin henkilöstö ja 3–5 -vuotiaat lapset. Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti sisälsi yhteensä kuusi interventiota, joista kaksi oli suunnattu päiväkodin henkilöstölle ja neljä lapsiryhmälle.</p> <p>Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tarkoituksena oli vahvistaa päiväkodin henkilöstön perustason osaamista erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Keskeisenä tavoitteena oli Picture Communication Symbols eli PCS-kuvien käyttäminen sisällöltään erilaisissa pienryhmäinterventioissa. Tavoitteisiin kuului myös päiväkodin henkilöstön näkemysten, tuen tarpeiden ja haasteiden selvittäminen erityistä tukea tarvitseviin liittyen, sekä Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan valmistaminen päiväkodin käyttöön.</p> <p>Picture Communication Symbols eli PCS-kuvat ovat yksinkertaisia piirroskuvia, joita käytetään yleisesti kommunikoinnin apuvälineenä. Oravametsän päiväkodissa PCS-kuvat ovat käytössä, mutta erityistä tukea tarvitsevien lasten määrän lisääntyessä PCS-kuvien aktiivisempi käyttö on perusteltua.</p> <p>Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana opinnäytetyöntekijä keräsi palautetta lapsiryhmältä, työelämäohjaajalta ja päiväkodin henkilöstöltä. Oma suoriutumistaan opinnäytetyöntekijä arvioi itsearviointin ja osallistuvan havainnoinnin avulla. Päiväkodin henkilöstön palautteen mukaan PCS-kuvien käyttö on hyvä ensimmäinen tuen muoto, kun lapsella havaitaan erityisen tuen tarvetta. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana PCS-kuvien käytön koettiin lisääntyneen päiväkodin arjessa jonkin verran. Päiväkodin henkilöstön arvioiden mukaan Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas oli tiivis ja selkeä kokonaisuus, josta löytyy hyviä vinkkejä, miten lapsen kehitystä voi tukea.</p>		
Asiasanat erityistä tukea tarvitseva lapsi, PCS-kuvat, päiväkodin henkilöstö, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2017	Author Mia Suomela
Degree programme Degree Programme of Social Services		
Name of thesis TOGETHER FOR THE BEST OF THE CHILD -PROJECT		
Instructor Anne Jaakonaho	Pages 47+16	
Supervisor Mia Aho		
<p>The Together for the Best of the Child -project was ordered by the Early Childhood Education and Care of the Municipality of Laihia. The functional parts were carried out in Oravametsä Kindergarten. The target group was formed of the kindergarten's personnel and 3–5 - year-old children. The Together for the Best of the Child -project included altogether six interventions two of which were aimed to the kindergarten's personnel, and four to the child group.</p> <p>The aim of the Together for the Best of the Child -project was to confirm ground level competence of the kindergarten's personnel, connected to the children who need special support. The essential objective was to use Picture Communication Symbols (PCS) in different kinds of small group interventions. The aim was also to find out the kindergarten's personnel's impressions, needs for support and challenges connected to the children with special needs. Also, the aims included to design the Guide for the Children with Special Needs to be used by kindergarten's personnel.</p> <p>Picture Communication Symbols, in other words PCS-pictures, are simply drawing pictures which are generally used as an instrument of communication. PCS-pictures are in use in Oravametsä kindergarten but since the amount of children with special needs is increasing, it is justified to use PCS-pictures more actively.</p> <p>During the Together for the Best of the Child –project the author of the thesis collected feedback from the child group, from the supervisor and from the kindergarten's personnel. The thesis author assesses her own performance by using self-assessment and participant observation. According to the feedback of the kindergarten's personnel using the PCS-pictures was a good first form of support when the child was noticed to have special needs for the support. During the Together for the Best of the Child -project the use of the PCS-pictures was seen increasing a little bit in the kindergarten's everyday life. According to the kindergarten's personnel's estimation the Guide for the Children with Special Needs was a compact and lucid completeness where you can find good hints on how to support child's development.</p>		

Key words

child with special needs, PCS-pictures, kindergarten's personnel, early childhood education

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO.....	1
2 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN SUUNNITTELUPROSESSI.....	3
2.1 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin taustaa	3
2.2 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtävät, tavoitteet ja eteneminen	4
3 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN KESKEINEN TIETOPERUSTA.....	8
3.1 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö ja lainsäädännön uudistamisen huomiointi	8
3.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi varhaiskasvatuksessa	10
3.3 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lasten ikä- ja kehitystasoon liittyviä pääpiirteitä.....	12
3.4 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana.....	14
3.5 PCS-kuvista pääpiirteittäin.....	15
4 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN TOTEUTUS.....	16
4.1 Ensimmäinen interventio, tiedottaminen ja haastattelu	17
4.2 Toinen interventio, lapsiryhmään tutustuminen	18
4.3 Esimerkki lapsiryhmässä toteutetusta interventiosta	19
4.4 Kuudes interventio, yhteenvedon esittäminen ja oppaan luovuttaminen.....	21
5 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN ARVIOINTI.....	25
5.1 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi.....	25
5.2 Interventioiden toteutuksen arviointi	30
5.3 Työelämäohjaajan palaute	32
5.4 Lasten palautteen arviointi.....	34
5.5 Itsearviointi.....	35
5.6 Päiväkodin henkilöstön haastattelujen arviointi	37
5.7 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan arviointi.....	37
5.8 Päiväkodin henkilöstön arviointi opinnäytetyöprosessista	38
5.9 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin kokonaisarviointi	38
6 POHDINTA.....	41
LÄHTEET	45
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtävät ja eteneminen.....	7
KUVIO 2. Interventioiden keskeiset tavoitteet ja eteneminen	17

TAULUKOT

TAULUKKO 1. 3–5 -vuotiaiden lasten kehityksen osa-alueita	13
TAULUKKO 2. Lasten interventiopalautteet.....	28
TAULUKKO 3. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektibudjetti	40

1 JOHDANTO

Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti on projektiluonteinen opinnäytetyö, jonka tilaajana on Laihian kunnan varhaiskasvatus. Laihian kunta on muuttovoittokunta. Jo vuosien ajan lasten lukumäärä kunnan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on lisääntynyt. (Kyrönmaa-lehti 2017.) Lasten lukumäärän lisääntyminen on aiheuttanut paineita kunnan varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Tähän on reagoitu Laihian kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2011, jossa yhdeksi kehittämistarpeeksi on nostettu erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrän lisääntyminen ja henkilöstön koulutuksen tarve (Laihian kunta 2016b, 10). Tältä pohjalta alkoi myös tämän opinnäytetyön ideointi.

Varhaiskasvatus on pienten lasten suunnitelmallista ja tavoitteellista, kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa erityisesti pedagogiikka painottuu (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015). Varhaiskasvatuksessa lapsen oppimisympäristö rakentuu vuorovaikutuksessa ryhmän lasten ja aikuisten kanssa. Mahdolliset terapiat ja kuntoutukset ovat osa erityistä tukea tarvitsevan lapsen päivää. Suurimman osan päivästä erityistä tukea tarvitseva lapsi on kuitenkin vertaisryhmässä muiden lasten kanssa mahdollisesti oman avustajan tai ryhmäavustajan kanssa tai ilman avustajaa.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toteutusajankohtana oli meneillään varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistaminen. Tietoperustassa kuvataan projektityöskentelyn yleistä teoriaa, varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä, parasta aikaa meneillään olevaa varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamista, sekä erityistä tukea tarvitsevaa lasta varhaiskasvatuksessa. Lapsiryhmille suunnattujen interventioiden tietoperustan muodostavat Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lasten ikä- ja kehitystasoon liittyvät pääpiirteet, pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohdat ja Picture Communication Symbols eli PCS-kuvat.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektissa painottuu päiväkodin henkilöstön näkökulma erityistä tukea tarvitseviin liittyen, koska Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tarkoituksena oli päiväkodin henkilöstön perustason osaamisen vahvistaminen. Projektiin sisältyi kuusi interventiota, jotka toteutettiin Oravametsän päiväkodissa. Kaksi interventiota oli suunnattu päiväkodin henkilöstölle ja neljä interventiota toteutettiin Oravametsän päiväkodin Tupsukorvien lapsiryhmässä. Lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden keskeisenä tavoitteena oli PCS-kuvien

käyttäminen sisällöltään erilaisissa pienryhmätoiminnoissa. Päiväkodin henkilöstölle suunnattujen interventioiden tavoitteena oli henkilöstön näkemysten, tuen tarpeiden ja haasteiden selvittäminen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin oheistuotoksena valmistui lisäksi Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin suunnitteluprosessia, päätehtäviä, tavoitteita ja etene- mistä kuvataan luvussa kaksi. Projektin tavoitteet on jaettu oppimistavoitteisiin, toiminnallisiin tavoitteisiin ja tulostavoitteisiin. Nämä tavoitteet on eritelty koskettamaan lapsia, organisaati- oita ja opinnäytetyöntekijää. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin interventioiden toteutumista kuvataan luvussa neljä ja arviointia käsitellään luvussa viisi. Arviointia varten opinnäytetyön- tekijä on kerännyt palautetta lapsilta, työelämäohjaajalta ja päiväkodin henkilöstöltä. Opin- näytetyöntekijä on myös arvioinut omaa suoriutumistaan itsearviointin avulla ja suorittanut interventioiden aikana osallistuvaa havainnointia. Opinnäytetyön kirjallinen osuus päättyy opinnäytetyöntekijän pohdintaan.

2 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN SUUNNITTELUPROSESSI

Tässä luvussa kuvataan Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin taustoja, päätehtäviä, etenemisvaiheita ja projektiorganisaatiota.

2.1 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin taustaa

Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti suuntautui varhaiskasvatukseen, koska opinnäytetyöntekijä halusi sisällyttää sosionomiopintoihinsa varhaiskasvatuskelpoisuuden. Aiheen valintaan vaikutti suuressa määrin opinnäytetyöntekijän aikaisempi koulutus ja työkokemus, sekä sosionomiopintojen ensimmäinen varhaiskasvatuksen sektorilla suoritettu harjoittelu. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aihe on myös ajankohtainen, koska erityistä tukea tarvitsevia lapsia on yhä useammin integroituna päiväkotiryhmiin. Kuntakyselyn osaraportin mukaan vuonna 2013 kunnallisessa päivähoidossa oli yhteensä 16 493 erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Kun lukua verrataan vuoden 2010 lukuun, voidaan todeta, että erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on noussut tänä aikana kuusi prosenttia. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Projektissa joukko ihmisiä kootaan tilapäisesti yhteen tiettyä tehtävää varten. Projektilla on aina selkeä tavoite ja tietty elinkaari. Projektityöskentely sisältää ryhmätyöskentelyä, jonka avulla pyritään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Projekti koostuu vaiheista ja sen kautta tapahtuu oppimista, jota voidaan hyödyntää seuraavissa projekteissa. Projektityöskentely sisältää riskejä ja epävarmuutta, jotka voivat vaikuttaa projektin etenemiseen. (Ruuska 2005, 18–20 [Choudhury 1988]). Projektisuunnitelman mukaan etenevän opinnäytetyön tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen tai järjeistämisen. Projektin tuotos voi olla tapahtuman järjestäminen, opas, portfolio tai vaikkapa kotisivut. Projektiluonteisessa opinnäytetyössä yhdistyvät toteutus ja sen raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

2.2 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtävät, tavoitteet ja eteneminen

Päiväkodin henkilöstön perustason osaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja osaamisesta (Mäkitalo 2015). Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtävinä oli päiväkodin henkilöstön perustason osaamisen vahvistaminen, henkilöstön kuuleminen ja projektin oheistuotteena valmistuvan Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan tuottaminen.

Päiväkodin henkilöstön perustason osaamisen vahvistamisen metodina käytettiin lapsiryhmässä toteutettavia interventioita, joissa lapselle ominaisiin toimintatapoihin yhdistettiin PCS-kuvat. Päiväkodin henkilöstön näkemysten, tuen tarpeiden ja haasteiden selvittäminen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen toteutettiin erityislastentarhanopettajan haastattelun ja päiväkodin henkilöstön lomakehaastattelujen avulla. Yhdessä lapsen parhaaksi-projektin oheistuotoksena valmistui Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön. Oppaan sisällön valinnoissa huomioitiin päiväkodin henkilöstön haastatteluissa esiin nousseet lisäkoulutustarpeet.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtäviä ja etenemistä kuvataan sivulla seitsemän olevan kuvion 1 avulla (KUVIO 1). Eteneminen tapahtui idea-, esiselvitys-, aloitus-, toiminta- ja lopetusvaiheiden kautta. Opinnäytetyöntekijä alkoi miettiä omaa opinnäytetyön aiheita ensimmäisistä tutkimus- ja kehittämistoiminnan luennoista lähtien. Opintojen aikana opinnäytetyöntekijä oli tutustunut Laihian kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Siinä yhdeksi kehittämistarpeeksi on nostettu erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrän lisääntyminen ja henkilöstön koulutuksen tarve. (Laihian kunta 2016b, 10.) Tältä pohjalta opinnäytetyöni näkökulmaksi muodostui päiväkodin henkilöstön näkökulma erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen.

Esiselvitysvaiheessa helmikuussa 2016 opinnäytetyöntekijä otti yhteyttä Oravametsän päiväkodin johtajaan ja esitteli hänelle opinnäytetyön aiheen. Päiväkodin johtaja oli kiinnostunut opinnäytetyön aiheesta. Tämän jälkeen opinnäytetyöntekijä keskusteli opinnäytetyön aiheesta päiväkodin erityislastentarhanopettajan kanssa, ja tämä esitti oman toiveensa opinnäytetyön sisällön suhteen. Opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin Oravametsän päiväkodin johtajan kanssa 17.2.2016 (LIITE 15). Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen opinnäytetyöntekijä kirjoitti aihepiirisuunnitelmaa ja esitteli sen maaliskuussa 2016 opettajalleen ja omalle luokalleen. Aihepiirisuunnitelmassa opinnäytetyöntekijä toi esiin opinnäytetyön aiheen, tavoitteet,

tarkoituksen, toteuttamismuodon ja tilaajan. Centria-ammattikorkeakoulun puolesta opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin 12.4.2016.

Projektiluonteisen opinnäytetyön onnistumisen kannalta projektisuunnitelmalla on keskeinen merkitys. Projektisuunnitelmassa määritellään projektin tavoitteet, organisaatio, toteutussuunnitelma, budjetti ja ohjaussuunnitelma. (Ruuska 2005, 21–22.) Projektisuunnitelman (LIITE 1) opinnäytetyöntekijä sai valmiiksi huhtikuussa 2016 ja esitteli sen opettajalleen ja luokalleen 3.5.2016. Korjatun version opinnäytetyöntekijä palautti opettajalleen kesäkuussa ja toisen kerran syyskuussa, jolloin projektisuunnitelma hyväksyttiin. Tutkimusluvan opinnäytetyöntekijä sai Laihian kunnan sivistys- ja vapaa-ajanjohtajalta allekirjoitettuna 26.9.2016 (LIITE 16).

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin projektiorganisaation muodostivat Oravametsän päiväkodin työelämäohjaaja, Tupsukorvien lapsiryhmä, Centria-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaaja ja opinnäytetyöntekijä. Asiantuntijana toimi Laihian kunnan erityislastentarhanopettaja. Päävastuun toteutuksesta kantoi opinnäytetyöntekijä, joka toimi projektipäällikkönä.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin oppimistavoitteet, toiminnalliset tavoitteet ja tulostavoitteet eriteltiin koskemaan päiväkodin lapsiryhmää, organisaatiota ja opinnäytetyöntekijää. Lapsiryhmän oppimistavoitteet liittyivät itseilmaisuuksiin, taiteellisen kokemisen, liikunnan riemun ja sadutuksen kautta. Organisaation oppimistavoitteena oli perustason osaamisen vahvistaminen ja PCS-kuvien käytön lisääntyminen päiväkodin arjessa. Opinnäytetyöntekijän oppimistavoitteena oli projektityöskentelyn sisäistäminen, omien ohjaustaitojen kehittyminen, varhaiskasvatuskompetenssien sisäistäminen ja oma ammatillinen kasvu.

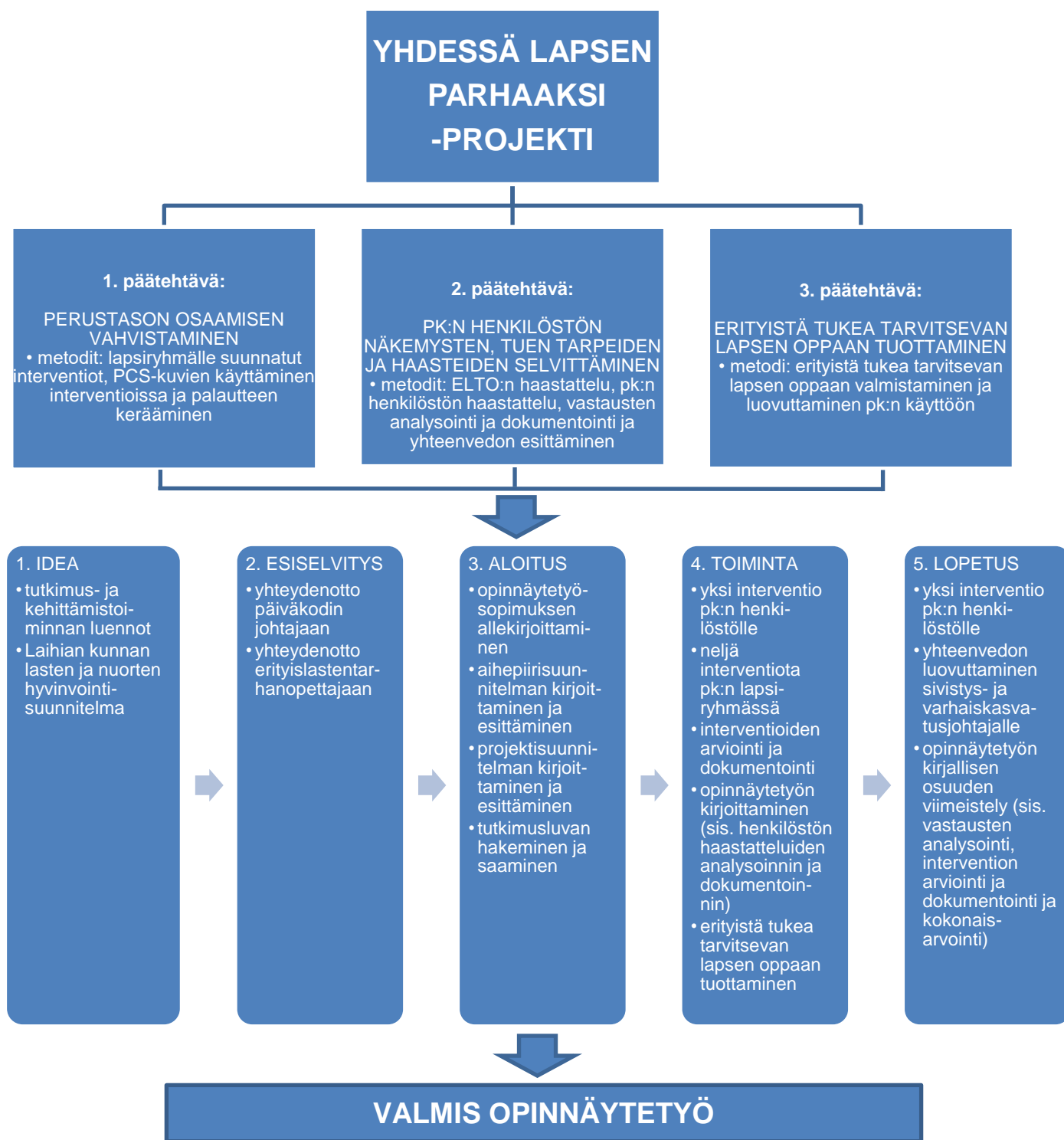
Toiminnallisena tavoitteena oli lapsiryhmän osalta osallisuuden kokeminen sekä palautteen antaminen. Organisaation toiminnallisena tavoitteena oli projektityöskentelyyn ja interventioihin osallistuminen sekä haastatteluun vastaaminen. Opinnäytetyöntekijää koskeva toiminnallinen tavoite oli opinnäytetyön toteuttaminen projektimuotoisena, lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja dokumentointi sekä henkilöstölle suunnattujen haastattelujen toteuttaminen, analysointi ja dokumentointi.

Lapsiryhmän osalta tulostavoitteina olivat iän- ja kehitystason mukaiseen toimintaan osallistuminen ja onnistumisen kokemukset. Organisaatiota koskeva tulostavoite oli henkilöstön

koulutustarpeiden esille tuominen, moniammatillisen yhteistyön parantuminen ja opinnäytetyön tulosten kirjaaminen kunnan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Opinnäytetyön tekijän osalta tulostavoitteena oli opinnäytetyön valmistuminen, henkilöstön haastattelujen yhteenvedon esittäminen ja Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan tuottaminen päiväkodin käyttöön.

Toimintavaiheeseen sisältyi viisi interventiota, joista yksi oli suunnattu päiväkodin henkilöstölle ja neljä interventiota lapsiryhmälle. Toimintavaiheessa tapahtui myös päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen analysointi ja dokumentointi, opinnäytetyön kirjoittaminen sekä erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan toteuttaminen.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lopetusvaiheeseen sisältyi yksi interventio päiväkodin henkilöstölle. Tässä interventiossa opinnäytetyöntekijä esitteli päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen yhteenvedon ja luovutti Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan päiväkodin käyttöön. Lopetusvaiheessa opinnäytetyöntekijä luovutti myös kunnan sivistys- ja vapaa-ajanjohtajalle päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen yhteenvedon, sekä viimeisteli opinnäytetyön kirjallisen osuuden. Viimeistely sisälsi päiväkodin henkilöstön palautteen analysoinnin ja dokumentoinnin, sekä kokonaisarvioinnin kirjoittamisen.

KUVIO 1. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin päätehtävät ja eteneminen (mukaillen Ruuska 2005, 32.)

3 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN KESKEINEN TIETOPERUSTA

Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti toteutettiin Oravametsän päiväkodissa 3–5 -vuotiaiden lasten ryhmässä, jossa oli erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Tässä luvussa käsitellään Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin keskeistä tietoperustaa. Tietoperustan keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatuksen toimintaympäristö sekä erityistä tukea tarvitseva lapsi. Parasta aikaa meneillään olevaa varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamista käsitellään erityistä tukea tarvitsevan lapsen näkökulmasta käsin. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden tietoperusta koostuu 3–5 -vuotiaiden lasten kehityksen osa-alueista, pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohdista ja Picture Communication Symbols eli PCS-kuvista.

3.1 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö ja lainsäädännön uudistamisen huomiointi

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa pedagogiikka painottuu. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöjä ovat pienten lasten elämämpiirit: päiväkodit, perhepäivähoito ja varhaiskasvatuksen kerho- ja leikkitoiminta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen kasvun tukeminen, kehittyminen ja oppiminen sekä hyvinvoinnin edistäminen. (Opetushallitus 2016.) Kuntien tehtävänä on järjestää varhaiskasvatusta siinä laajuudessa kuin perheet sitä tarvitsevat. Varhaiskasvatuksen yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016).

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toteuttamisajankohtana oli käynnissä varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistaminen. 1.8.2015 voimaan tuli uudistuksen ensimmäinen osa, ja silloin lasten päivähoitoa koskevan lain nimi muuttui varhaiskasvatuslaiksi. Vanhasta lasten päivähoitoa koskevasta laista ja asetuksesta jäi voimaan useita säännöksiä. Lakiuudistuksen keskeiset muutokset koskivat varhaiskasvatuksen määritelmää ja tavoitteita, lapsiryhmän kokoa, varhaiskasvatusympäristön vaatimuksia, varhaiskasvatussuunnitelman ohjeistusta, lasten ja vanhempien osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistamista sekä asiantuntijaviraston ja eri tahojen kanssa tehtävää yhteistyövelvoitetta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) Lakiuudistuksen jälkeen useissa kunnissa nostettiin päiväkotien lapsiryhmien kokoa yli 3-

vuotiaiden lasten ryhmissä siten, että yhtä kasvattajaa kohden ryhmässä on kahdeksan lasta aikaisemman seitsemän lapsen sijaan.

18.10.2016 voimaan tulivat uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 on opetushallituksen valtakunnallinen määräys, joka edellyttää, että kunnat, kuntayhtymät tai muut palveluntuottajien laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman 2016 perusteiden pohjalta. Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat tulee ottaa kunnissa käyttöön 1.8.2017 alkaen. (Opetushallitus 2016b, 3.) Parasta aikaa kunnissa onkin meneillään paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien valmistelutyö.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 uudistettiin keskeisimpiä varhaiskasvatuksen käsitteitä. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin näkökulmasta katsottuna keskeisimpiä uudistuneita käsitteitä ovat oppimiskäsitys, oppimisen alueet, oppimisympäristö, kehityksen ja oppimisen tuki, monialainen yhteistyö ja tukea tarvitseva lapsi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 oppimiskäsitys ja monipuoliset työtavat korvaa aikaisemman lapselle ominaisen tavan toimia. Oppimisen alueet -käsite korvaa puolestaan käsitteen orientaatiot. Varhaiskasvatusympäristön sijaan uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan oppimisympäristöistä. Kehityksen ja oppimisen tuki korvaa aikaisemman käsitteen erityinen tuki varhaiskasvatuksessa ja moniammatillisen yhteistyön sijaan uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaan monialaisesta yhteistyöstä. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen sijaan käytetään termiä tukea tarvitseva lapsi. (Opetushallitus 2017.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden on tarkoitus tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Tavoitteena on laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelma on kolmitasoinen kokonaisuus, joka muodostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. (Opetushallitus 2016b, 8.)

Varhaiskasvatus toteutuu päiväkodin henkilöstön, lapsiryhmän ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöiden toteuttamaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimin-

taa, jonka tavoitteena on lapsen hyvinvointi ja oppiminen. Varhaiskasvatuksessa kasvatusta, opetus ja hoito nivoutuvat yhteen muodostaen siten eheän kokonaisuuden. Pedagogiikan painottuminen edellyttää päiväkodin henkilöstöltä pedagogista asiantuntemusta, sekä yhteistä näkemystä lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisestä. Pedagogiikka näkyy käytännön tasolla toimintakulttuureissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. (Opetushallitus 2016b, 20–21.)

3.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi varhaiskasvatuksessa

Lapsen kasvu ei aina etene keskiarvojen mukaan, ja lapsi voi tarvita erityistä tukea kasvunsa tueksi. Lapsen erityisen tuen tarve voi ilmetä fyysisen kehityksen tai motoriikan alueella, tarkkaavaisuuden suuntaamisessa tai ylläpitämisessä, kielen ja kommunikaation alueella, kognitiivisissa oppimisen valmiuksissa ja sosiaalisen tai emotionaalisen kehityksen osa-alueella. Tuen tarve voi olla lapsen synnynnäinen ominaisuus, tai se voi kehittyä tilanteessa, jossa lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat siten, että ne eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä. (Huh-tanen 2004, 19.)

Varhaiskasvatustilain 19.1.1973/36 mukaan erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevat lapset on otettava huomioon sekä henkilöstömäärässä että henkilöstörakenteessa (Varhaiskasvatustilain 19.1.1973/36). Varhaiskasvatustilain lisäksi erityistä tukea tarvitsevan lapsen asemaa ja oikeuksia määritellään sosiaalihuoltolain 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolain kunnallisia viranomaisia veloitetaan yhteistyössä viranomaisten kanssa edistämään erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia, poistamaan epäkohtia ja ehkäisemään niiden syntymistä (Sosiaalihuoltolain 30.12.2014/1301).

Yksittäiset ominaisuudet, piirteet tai tuen tarpeet eivät kerro lapsesta kaikkea. Varhaiskasvatustilain pedagogisen toiminnan suunnittelussa lapsi tulisikin nähdä ensisijaisesti kehittyvänä ja oppivana lapsena. (Alijoki & Pihlaja 2016, 265 [Moberg & Vehmas 2009].) Wilson (2003) toteaa, että erityistä tukea tarvitseva lapsi on ensisijaisesti lapsi, jolla on samanlaiset ominaispiirteet ja tarpeet kuin tavallisesti kehittyvälläkin lapsella. Tukea tarvitsevilla lapsilla on erilaisia taitoja, ja he tarvitsevat mahdollisuuksia, rohkaisua ja positiivista ilmapiiriä voidakseen olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Wilson 2003, 41–42.)

Integraatiossa erityistä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatus pyritään toteuttamaan niin suurelta osin kuin mahdollista yleisten kasvatuspalvelujen yhteydessä ja niihin sulautettuna. Inklusion mukaan erityistä tukea tarvitsevalla lapsella on samat oikeudet varhaiskasvatuspalveluihin kuin muillakin lapsilla. Inklusion keskeinen tavoite on ihmisten tasa-arvoisuus ja täysivaltainen osallisuus yhteisöön. Inklusiossa yksilön osallisuus ja oppimisen mahdollisuus toteutetaan pedagogisten ratkaisujen ja riittävien tukitoimien avulla. (Lastentarhanopettajaliitto 2016, 5.)

Varhaiskasvatuksen perusteissa 2016 määritellään, että lapsen tuen tarpeen havainnointi, tuen suunnittelu ja toteuttaminen tulee tehdä yhteistyössä lapsen, huoltajan, lastentarhanopettajan ja erityislastentarhanopettajan sekä muun varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö korostuu erityisesti silloin, kun lapsella todetaan tuen tarvetta. Pedagogisten ja rakenteellisten ratkaisujen avulla tehdään muutoksia oppimisympäristöihin, henkilöstömitoituksiin ja ryhmärakenteisiin. Yhteistyötä tehdään vanhempien lisäksi erityisasiantuntijoiden, sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden ja mahdollisten kuljetuksista vastaavien tahojen kanssa. Tuen seuranta ja arviointi on osa kokonaisuutta ja se toteutetaan vähintään kerran vuodessa. (Opetushallitus 2016b, 52–55.)

Lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut, työnjaot ja tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa ja arviointi kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen tarpeen järjestämisessä lähtökohtana on lapsen vahvuuksien sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvien tarpeiden huomioiminen. Lapsen tarvitsemat tukitoimet toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti lapsen omassa päiväkotitai perhepäivähoitoryhmässä. Tukitoimet voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä, jos se on lapsen edun mukaista. (Opetushallitus 2016b, 52.)

Viittalan (2006) mukaan ihmisen tulisi voida kokea täysivaltaista yhteisöön kuulumista koko elämänsä ajan (Viittala 2006, 96 [Naukkari, Saloviita & Murto 2001]). Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lapsen tuen tarpeet tunnustetaan ja tarvittavat tukitoimet järjestetään lapsen tarpeiden mukaisesti. Oikein kohdennetulla ja riittävällä varhaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2016b, 52.) Yleisen tuen antaminen ei vaadi erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä ja sitä voidaan antaa heti, kun lapsella huomataan tuen tarvetta (Alijoki & Pihlaja 2016, 266). Lapsen päivittäinen arki koostuu kommunikoinnista, liikkumisesta, sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, itsenäisestä toiminnasta ja erilaisista op-

pimisen mahdollisuuksista. Erityispedagogisen osaamisen ohella olisikin kehitettävä perustason osaamista ja päästävä pois ajatuksesta, että tukea antaa vain erityistä osaamista omaava henkilö. (Heinämäki 2004, 16–17.)

Laihian kunnan perusopetuksessa ja esiopetuksessa on käytössä erityistä tukea tarvitsevien lasten tukitoimien määrittelyssä kolmiportaisen tuen malli. Kolmiportaisen tuen mallin mukaan lapselle annettavat tukitoimet jaotellaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Jokaiselle lapselle suunnattuun yleiseen tukeen kuuluu lapsen kohtaaminen yksilönä ja tuen tarjoaminen riittävän varhaisessa vaiheessa. Tehostetun tuen vaiheessa tukitoimien määrää ja laatua tehostetaan ja siihen siirytään, jos yleisen tuen keinot eivät ole riittäviä. Tehostetussa tuessa lapsen on mahdollista saada esimerkiksi avustaja tai erilaisia terapioiden. Erityisen tuen piiriin lapsi siirtyy, jos tehostetun tuen muodotkaan eivät ole riittäviä. (Laihian kunta 2016a.)

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tarkoituksena oli päiväkodin henkilöstön perustason osaamisen vahvistaminen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Mahdollisimman varhain aloitetut tukitoimet ovat lapsen etu. Oikein ajoitetun tuen avulla voidaan ennaltaehkäistä ongelmien pitkittyminen ja mahdollisten lisäongelmien syntyminen.

3.3 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lasten ikä- ja kehitystasoon liittyviä pääpiirteitä

Jo Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin suunnitteluvaiheessa oli tiedossa, että lapsiryhmälle suunnatut interventiot tullaan toteuttamaan 3–5 -vuotiaiden lasten ryhmässä. Lapsen kehitys on monitahoinen, muuttuva prosessi, johon sekä perimä että ympäristö vaikuttavat. Lapsessa voidaan nähdä monia synnynnäisiä kykyjä, kuten musikaalisuus tai liikunnallisuus. Monet taidot kehittyvät kuitenkin vain harjoituksen kautta. Ympäristötekijöillä voidaan siten vaikuttaa merkittävästi lapsen kehitykseen. (Woolfson 2001, 15.) Seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon (TAULUKKO 1) on kuvattu 3-5 -vuotiaiden lasten kehityksen osa-alueita. Taulukkoon valittiin kehityksen osa-alueista hienomotoriset ja karkeamotoriset taidot, sekä kielen kehityksen vaiheet, koska nämä kehityksen osa-alueet huomioitiin Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden sisällön suunnittelussa.

TAULUKKO 1. 3–5 -vuotiaiden lasten kehityksen osa-alueita (mukaillen Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2013, 130–136; Woolfson 2001, 41–101.)

	3-vuotias lapsi	4-vuotias lapsi	5-vuotias lapsi
1. Hienomotoriset taidot	<p>Lapsi pitää kynää ja sivellintä sekä oikeassa että vasemmassa kädessä.</p> <p>Lapsi piirtää ja maalaa ympyrän ja viivan.</p> <p>Lapsi osaa muotoilla muoviluvahaa kämmenillään painelemalla.</p>	<p>Lapsi osaa piirtää ja maalata neliön mallista.</p> <p>Lapsi piirtää ja maalaa ihmiseen kolme osaa.</p> <p>Lapsi osaa muotoilla muoviluvahasta sormillaan erilaisia kuvioita.</p>	<p>Lapsi osaa piirtää ja maalata tähden ja kolmion.</p> <p>Lapsen muovailutoissa on yhä enemmän yksityiskohtia.</p>
2. Karkeamotoriset taidot	<p>Lapsi kävelee, juoksee ja hyppii molemmilla jaloilla.</p> <p>Lapsi jäljittelee motorisia taitoja mallista.</p>	<p>Lapsi osaa hyppiä yhdellä jalalla.</p> <p>Lapsi kulkee portaat vuoroaskelin.</p> <p>Lapsi osaa kävellä ohutta viivaa pitkin</p>	<p>Lapsella on kaikki motorisen kehityksen perusvalmiudet.</p> <p>Lapsi on innokas kokeilemaan uusia liikuntataitoja vaativia tehtäviä.</p>
3. Kielen kehitys	<p>Lapsi käyttää 3-5 sanan lauseita.</p> <p>Lapsi käyttää käsky-, kysymys- ja kielto-lauseita.</p> <p>Lapsi alkaa käyttää adjektiiveja esineiden ja ihmisten kuvailuun.</p>	<p>Lapsi käyttää 5-6 sanan lauseita.</p> <p>Lapsi pystyy kertomaan varsin tarkasti kokemuksistaan.</p>	<p>Lapsi hallitsee äidin kielen taivutussäännöt.</p> <p>Lapsi hallitsee vaikeatkin äänteet, kuten r:n ja s:n.</p> <p>Lapsi osaa kertoa tarinoita.</p>

3.4 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin suunnitteluvaiheessa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelua ohjasivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Varhaiskasvatuksen perusteissa 2005 pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat lapselle ominaiset toimintatavat leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen, joiden kautta sisällölliset orientaatiot toteutuvat. (Stakes 2005, 20–29.)

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toimintavaiheen aikana voimaan tulivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, jossa pedagogisen toiminnan suunnittelua ja toteuttamista kuvaavat oppimisen alueet. Oppimisen alueet ovat aihepiirejä, joita yhdistellään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon mukaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 kuvataan viisi oppimisen aluetta: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Toiminnan suunnittelussa keskeistä on lasten mielenkiinnon ja osaamisen huomioiminen siten, että eri-ikäisten lasten kehitys ja oppiminen otetaan huomioon. (Opetushallitus 2016b, 39.)

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lapsiryhmässä toteutettavien interventioiden sisällöiksi valikoituivat liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. Kuvataiteen kautta lapselle avautuu mahdollisuus taiteelliseen kokemiseen. Kuvataiteen avulla lapsi voi ilmaista itseään ja kertoa itselleen merkityksellisiä asioita, tapahtumia, kokemuksia ja tunteita. Kuvataiteen avulla lapsi voi käsitellä myös erilaisia kokemuksiaan. Esteettisessä kokemuksessa aisteilla ja havaitsemisella on tärkeä rooli. (Rusanen, Kuusela & Torkki 2014, 26, 42.) Musiikkimaalaus on yksi kuvataiteen keino. Sen kautta lapsi voi yhdistää kaksi aistia, näön ja kuulon, sekä taiteellisen kokemisen. Muotoilemisen kautta lapsi voi kokea taiteellisuutta, joka kehittää samanaikaisesti lapsen hieno- ja karkeamotoriikkaa. Muovailemisessa lapsi voi kokea myös voimakkaita tuntoaistimuksia. (Rusanen ym. 2014, 116.)

Liikunnan avulla lapsen elimistö saa luonnollista, monipuolista ja normaalin kehityksen kannalta välttämätöntä kuormitusta. Lapsen motoriset taidot kehittyvät, kun hän saa kokeilla ja opetella uusia taitoja, sekä toistaa jo osaamia taitoja erilaisissa ympäristöissä erilaisten välineiden avulla. Liikunnalla on erityisen suuri merkitys niille lapsille, joilla on jokin pitkäaikaisraus tai vamma. Näiden lasten kokonaiskehityksen kannalta mahdollisimman hyvä

fyysinen toimintakyky luo edellytykset osallistumiseen ja yhteistoimintaan muiden lasten kanssa. Kansainvälisten suositusten mukaan lapsen tulee liikkua reippaasti (hengästyen) kaksi tuntia päivässä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 10.)

Sadutusmenetelmän kautta lapsen ilmaiseminen kehittyy. Sadutus on vastavuoroista toimintaa, jossa yhdistyvät kuuntelu, kerronta ja lukeminen. Sadutusmenetelmän avulla lapsi voi kertoa omista ajatuksistaan ja tunteistaan. Sadutustilanteessa lapsi on kertoja ja aikuinen on aktiivinen kuuntelija ja kirjaaja. Sadutustilanteessa puheenvuoro annetaan kertojalle, joka päättää, millaisen tarinan hän halua kertoa. (Karlsson 2014, 20, 29.)

3.5 PCS-kuvista pääpiirteittäin

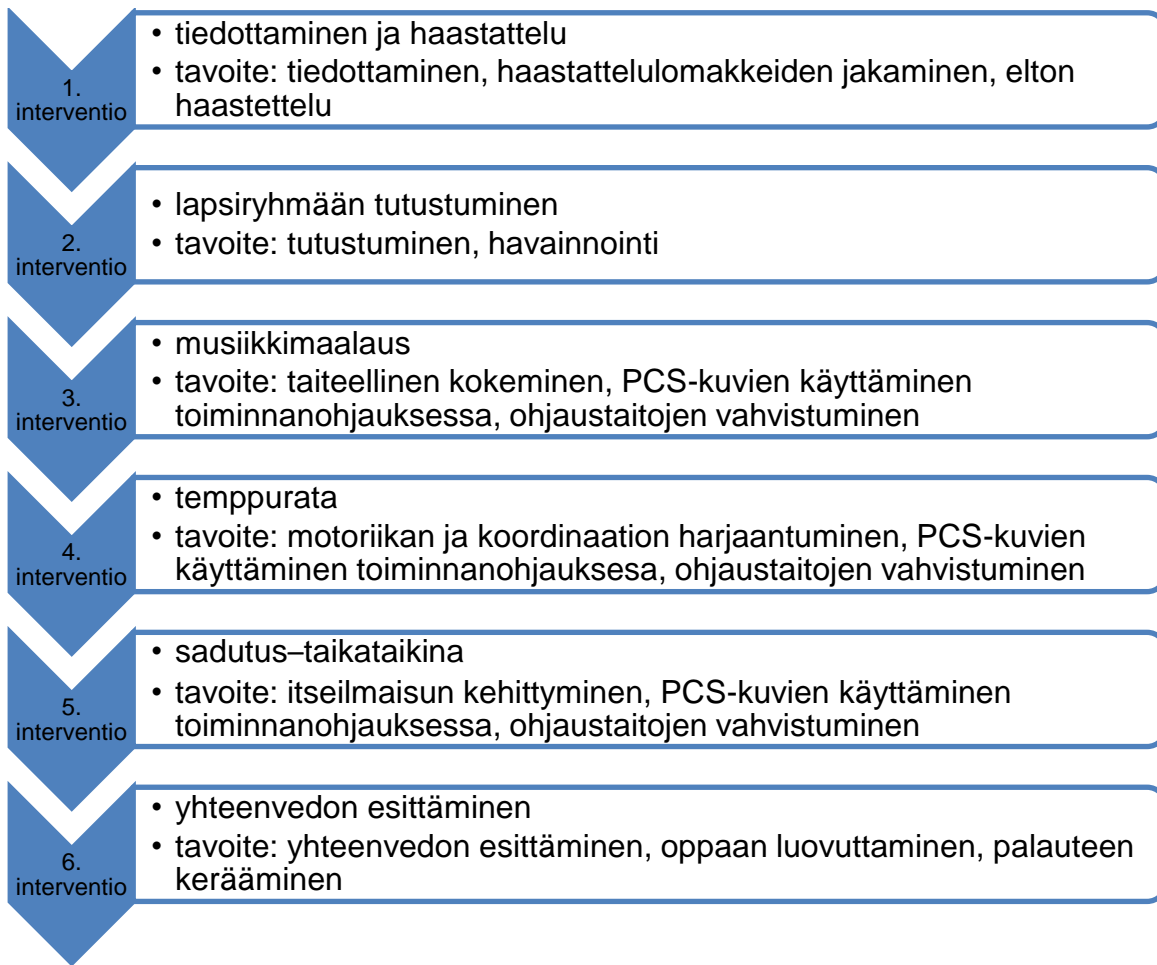
PCS on lyhenne sanoista Picture Communication Symbols. PCS-kuvat ovat yksinkertaisia piirroskuvia, ja ne on kehitelty Yhdysvalloissa Mayer-Johnson nimisessä yrityksessä. Yritys valmistaa erilaisia kommunikaation apuvälineitä ja vastaa kuvaohjelmien päivittämisestä. PCS-kuvien käyttäminen on yleistä erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa ja niiden käyttäminen sopii useille erilaisille tuen tarvisijoille heidän kyvyistään riippumatta. PCS-kuvien valmistamiseen tarvitaan Boardmaker-tietokoneohjelma. (Mayer-Johnson 2016.) Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lapsiryhmissä toteutettavissa interventioissa opinnäytetyöntekijä käytti PCS-kuvia toiminnanohjauksen tukena sisällöltään erilaisissa pienryhmäinterventioissa. PCS-kuvia käytettiin myös lasten palautteen keräämisessä.

4 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toteutusta. Projekti sisälsi yhteensä kuusi interventiota, joista ensimmäinen ja viimeinen oli suunnattu Oravametsän päiväkodin henkilöstölle. Viisi ensimmäistä interventiota toteutettiin loka-marraskuussa 2016 ja kuudes interventio toteutettiin helmikuussa 2017. Lapsiryhmälle suunnatut interventiot toteutettiin Tupsukorvien ryhmässä. Tupsukorvien ryhmässä oli yhteensä 23 iältään 3–5 -vuotiasta lasta. Kaikki lapset eivät olleet läsnä joka päivä ja interventioihin osallistuivat vain ne lapset, joilla oli vanhemmilta saatu osallistumislupa.

Jokaista interventiota varten oli ennalta laadittu interventiosuunnitelma (LIITTEET 6–11). Interventioiden suunnitteluvaiheessa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelua ohjasivat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Tältä pohjalta lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden sisältöalueiksi valikoituivat taiteellinen kokeminen, liikkuminen ja ilmaiseminen. Suunnitteluvaiheessa oli tiedossa, että lapsiryhmälle suunnatut interventiot tullaan toteuttamaan 3–5 -vuotiaiden lasten ryhmässä, joten interventiosuunnitelmissa huomioitiin 3–5 -vuotiaan lapsen ikä- ja kehitystason pääpiirteet.

Interventioiden suunnitteluvaiheessa oli myös tiedossa, että ne toteutetaan lapsiryhmässä, jossa on erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Tarkempaa tietoa lasten erityisen tuen tarpeista ei kuitenkaan ollut. Kuvien käyttäminen toiminnan ohjauksen tukena hyödyttää toivotun toiminnan toteutumista, toiminnan ohjauksen ennakointia, strukturointia, hyvän ilmapiirin toteutumista, tilanteen rauhoittumista, lapsen tarkkaavaisuuden suuntaamista ja muistia. Kuvien on todettu auttavan useita erilaisen tuen tarpeessa olevia lapsia, kuten lapsia, joilla on kielellisiä vaikeuksia tai joilla on haasteita toiminnanohjauksessa, keskittymisessä tai muita arjen haasteita. (Korteikko 2011, 73.) Tältä pohjalta voidaan ajatella, että PCS-kuvien käyttäminen toiminnanohjauksen tukena palvelee useaa erilaisen tuen tarpeessa olevaa lasta. PCS-kuvien käyttöä puoltaa se, että ne olivat päiväkodin henkilöstölle entuudestaan tuttuja ja PCS-kuvien käytön lisääminen oli myös yksi organisaatiolle asetettu oppimistavoite. Interventioiden keskeisiä tavoitteita ja etenemistä kuvataan seuraavalla sivulla olevan kuvion (KUVIO 2) avulla.

KUVIO 2. Interventioiden keskeiset tavoitteet ja eteneminen

Lapsiryhmässä toteutetut musiikkimaalaus, tempurata ja sadutus-taikataikina-interventiot etenivät saman rungon mukaan. Opinnäytetyöntekijän tavoitteena oli suunnitella sisällöllisesti erilaiset interventiot ja yhdistää toiminnanohjaukseen PCS-kuvat. Näin toimien opinnäytetyöntekijä halusi tuoda esiin PCS-kuvien rajattomat käyttömahdollisuudet erilaisissa toiminnan ohjaustilanteissa. Lapsiryhmän kanssa toteutetuista interventioista opinnäytetyöntekijä avaa tarkemmin vain tempurataintervention. Tempuratainterventio sisälsi monta muistettavaa asiaa ja useita siirtymiä. Opinnäytetyöntekijä koki erityisesti tässä interventiossa PCS-kuvien käytön hyödyttävän tavoitteena olevan toiminnan toteutumista.

4.1 Ensimmäinen interventio, tiedottaminen ja haastattelu

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin ensimmäisen intervention tavoitteena opinnäytetyöntekijällä oli itsensä ja opinnäytetyöprojektin esittely päiväkodin henkilöstölle. Ensimmäisessä in-

terventiossa tarkoituksena oli myös henkilöstön haastattelulomakkeiden jakaminen, erityislastentarhanopettajan haastattelu ja interventioihin osallistumislupalomakkeiden jakaminen lasten koteihin.

Ensimmäinen interventio toteutui 7.10.2016 eri tavalla, kuin opinnäytetyöntekijä oli sen suunnitellut. Päällekkäisistä aikatauluista johtuen opinnäytetyöntekijä ei päässyt osallistumaan päiväkodin henkilöstön palaveriin. Päiväkodin johtajan ehdotuksesta opinnäytetyöntekijä toteutti ensimmäisen intervention siten, että hän vieraili jokaisessa lapsiryhmässä lasten lepo hetken aikana. Jokaisessa lapsiryhmässä opinnäytetyöntekijä esitteli itsensä, kertoi opinnäytetyön aiheesta ja jakoi ryhmien henkilöstölle saatekirjeet (LIITE 2) ja haastattelulomakkeet (LIITE 3/1, 3/2 ja 3/3). Opinnäytetyöntekijä kertoi myös, kuinka kauan henkilöstöllä on vastausta, ja mihin haastattelulomakkeet palautetaan. Päiväkodin erityislastentarhanopettaja oli jäänyt opintovapaalle, mutta sijaisena toimiva erityislastentarhanopettaja suostui opinnäytetyöntekijän haastatteluun, ja se toteutui ennalta suunnitellun haastattelurungon mukaisesti (LIITE 4). Opinnäytetyöntekijä koki tarpeellisena antaa vastausmahdollisuuden koko henkilöstölle, koska jokaisen vastaajan kokemus on tärkeä kokonaisuuden hahmottamisen kannalta.

Tupsukorvien ryhmässä opinnäytetyöntekijä sopi lapsiryhmille suunnattujen interventioiden alustavan aikataulun. Ryhmän henkilöstö lupasi jakaa interventioihin tarvittavat osallistumislupalomakkeet (LIITE 5) lasten koteihin. Päiväkodin henkilöstön suhtautuminen opinnäytetyöprojektiin kohtaan oli myönteistä, ja ensimmäisestä interventiosta jäi opinnäytetyöntekijälle hyvin positiivinen olo.

4.2 Toinen interventio, lapsiryhmään tutustuminen

Lapsiryhmään tutustuminen tapahtui suunnitelmasta poiketen yhtenä tutustumiskäyntinä lapsiryhmään. Tutustumisen tavoitteena opinnäytetyöntekijällä oli itsensä esittely lapsiryhmälle ja ryhmän aikuisille, sekä lasten nimien opetteleminen ja havaintojen tekeminen.

Opinnäytetyöntekijä osallistui lapsiryhmän aamupiiriin ja pienryhmien toimintaan 13.10.2016. Kyseisenä päivänä Tupsukorvien ryhmässä oli paikalla 18 lasta. Aamupiirin aikana lasten kanssa käytiin läpi päivä, kuukausi, vuodenaika ja sää kuvien avulla. Ryhmällä oli käytössään

oma viikkoruu, johon oli yhdistetty tukiviittomat. Lasten ja aikuisten nimet käytiin läpi yhdistämällä tukiviittoma omaa paikkaa vastaavaan kuvaan. Lapset osasivat ja muistivat tukiviittomat ja toisten paikkaa vastaavaa kuvaa todella hyvin. Muutamalla lapsella oli aamupiirin aikana käytössä erilaisia ”stressileluja”, joiden tarkoitus oli helpottaa paikallaan istumista. Aamupiirin lopuksi oli opinnäytetyöntekijän vuoro esitellä itsensä. Opinnäytetyöntekijä kertoi nimensä ja että on tulossa tekemään erilaisia toiminnallisia asioita yhdessä lasten kanssa. Lapset esittivät muutamia kysymyksiä, ja opinnäytetyöntekijä vastasi kysymyksiin. Yhdessä mietimme myös opinnäytetyöntekijän nimeä vastaavan tukiviittoman.

Oravametsän päiväkodissa on erilaisia pienryhmätiloja, jotka ovat vuoroviikoin eri ryhmien käytössä. Tupsukorvien ryhmässä lapset jaettiin joko kahteen tai kolmeen pienryhmään. Kyseisellä viikolla Tupsukorien ryhmällä oli käytössään roolileikkitala. Aamupiirin jälkeen lapset jaettiin kolmeen pienryhmään. Yksi ryhmä meni leikkimään roolileikkejä, yksi ryhmä pelaamaan pelejä ryhmätilaan ja yksi ryhmä jäi lepohuoneeseen leikkimään junanradalla. Lepo- huoneessa jokainen lapsi pääsi yksi kerrallaan satuhierontaan. Opinnäytetyöntekijä kävi seuraamassa jokaisen pienryhmän toimintaa vuorotellen.

4.3 Esimerkki lapsiryhmässä toteutetusta interventtiosta

Temppurata intervention tavoitteena oli lasten osalta liikunnan riemun kokeminen, motoriikan harjaantuminen, vuoron odottaminen, oman kehon hallinta ja hahmotus sekä lopuksi aistikuormituksen tasaantuminen. Intervention toteuttamista varten opinnäytetyöntekijä tarvitsi käyttöönsä salin. Oravametsän päiväkodissa on loistavat mahdollisuudet toteuttaa liikuntaa. Päiväkodin sydämenä on iso juhla/jumppasali, jossa on paljon tilaa. Myös erilaisia liikuntavälineitä on runsaasti tarjolla.

Salin varauksista johtuen interventio toteutui 4.11.2016 suunnitelmasta poiketen yhden päivän aikana kaksi kertaa peräkkäin. Opinnäytetyöntekijä saapui paikalle puoli tuntia ennemmin ja valmisteli saliin temppuradan valmiiksi. Aamupiirin jälkeen lapset jaettiin kahteen ryhmään. Toinen ryhmä lähti ulos ja toinen ryhmä tuli temppuratainterventioon. Opinnäytetyöntekijän työelämäohjaaja ei ollut tällä kerralla paikalla, joten interventiossa oli mukana ryhmän toinen lastentarhanopettaja.

Ensimmäisessä interventiossa oli mukana kahdeksan lasta. Lapset vaihtoivat ensin päälleen liikuntavaatteet. Tämän jälkeen siirryttiin jonossa saliin. Salissa opinnäytetyöntekijä ohjasi lapset kahteen maalarinteipillä merkittyyn riviin. Opinnäytetyöntekijä kertoi lapsille, että tänään salissa on temppurata, ja näytti lapsille temppurata-kuvaa. Ennen temppuradalle siirtymistä oli vuorossa yhteinen alkuloru, jota kuvasi alkuloru-kuva. Opinnäytetyöntekijä luki lapsille Vauhtivarvas tallustaa -alkuloron ja näytti samalla leikkiohjeen. Alkuloron aikana tuli edetä sivusuunnassa siten, että toinen jalka meni ristiaskelin sivusuuntaan liikkuvan jalan eteen ja taakse. Toistimme lorun kahteen kertaan kumpaankin suuntaan. Alkuloru oli osalle lapsista haasteellinen, kuten opinnäytetyöntekijä oli suunnitteluvaiheessa arvellutkin. Alkuloron jälkeen opinnäytetyöntekijä näytti lapsille, mitä milläkin temppuradan rastilla tehdään, ja ryhmä jaettiin kahtia. Toinen ryhmä kiersi rastit opinnäytetyöntekijän kanssa, ja toinen ryhmä kiersi rastit oman lastentarhanopettajansa kanssa. Jokaisella rastilla oli PCS-kuvat kertomassa rastin tehtävänannon. Ryhmät aloittivat rasteilta yksi ja kolme, jotta väliin jäisi riittävästi tilaa.

Ensimmäisellä rastilla olivat kuvat hernepussi – heittää ja konkata. Rastin tehtävänä oli heittää hernepusseja renkaan sisään ja siirtyä seuraavalle rastille konkaten. Opinnäytetyöntekijä näytti kuvia lapsille ja kysyi, muistavatko lapset, mitä rastilla oli tarkoitus tehdä. Lapset muistivat heti rastin tehtävän. Sen jälkeen aloitettiin hernepussien heittäminen vuorotellen. Hernepussien heittäminen sujui kaikilta lapsilta hyvin, samoin kuin konkkaaminen seuraavalle rastille. Kakkosrastilla odottivat kuvat hernepussi – kiertää ja kuperkeikka. Kakkosrastilla lasten tuli laittaa hernepussi pään päälle ja kiertää hula hula -renkaan ympäri kävellen niin, että hernepussi ei putoa. Tämän rastin tehtävän lapset muistivat myös helposti. Rastin tehtävä oli selvästi vaikeampi ja hernepusseissakin oli eroja, toiset tippuivat helpommin kuin toiset. Kaikki lapset saivat kuitenkin onnistuneita kierroksia, ja rastille kolme siirryttiin tekemällä kuperkeikka. Opinnäytetyöntekijä oli varautunut siihen, että kuperkeikan teko ei onnistuisi kaikilta lapsilta. Tämä oletamus osoittautui turhaksi, sillä kaikki lapset osasivat tehdä kuperkeikan.

Rastilla kolme olivat kuvat kaataa keilat ja kävellä takaperin. Rastilla lasten tehtävänä oli heittää palloa viivalta ja yrittää siten kaataa keilat. Keilojen kaataminen onnistui kaikilta. Kuvien kertaaminen ja välineiden näkeminen toi lasten mieleen rastin tehtävänannon. Osa lapsista sai kaadettua kaikki keilat ja osa ei. Jokainen lapsi onnistui kuitenkin kaatamaan useita keiloja. Takaperin kävely rastille neljä sujui myös kaikilta lapsilta helposti. Nelosrastilla odottivat kuvat hernepussi – oikealle – vasemmalle ja karhunkävely. Rastilla lapsen tuli istua lattialle ja laittaa hernepussi ensin oikean jalan nilkan päälle ja siirtää se ristiin vasemman jalan yli. Tä-

män rastin tehtävänanto muistui lasten mieleen myös nopeasti. Lapset suorittavat rastin tehtävän nostamalla hernepussia vuoroin vasemmalla jalalla oikean jalan yli ja päinvastoin. Tällaisia kehon keskiviivan ylityksiä toistettiin muutamia kertoja, ja temppuratakierros lopetettiin siirtymällä karhunkävelyllä aloitusrastille yksi.

Kierroksen jälkeen opinnäytetyöntekijä ohjasi lapset salin vapaaseen lattiatilaan ja pyysi lapsia menemään selälleen makaamaan. Opinnäytetyöntekijä kertoi, että hän laittaa musiikin soimaan ja lapset saavat laittaa silmänsä kiinni. Musiikin soidessa aikuiset tulisivat piirtämään lapsen kuvan lattiaan. Musiikkina soitettiin Beethovenin sinfoniat 7 ja 8, musiikin soidessa opinnäytetyöntekijä ja työelämäohjaaja kävivät piirtämässä jokaisen lapsen ääri viivat lattiaan. Loppurentoutumisen aikana lasten rentoutumisen asteessa oli eroja. Osa lapsista oli hyvin rentona ja piti silmät kiinni koko ajan, osalle silmien kiinni pitäminen ei ollut aivan yhtä helppoa. Kaikki lapset jaksoivat kuitenkin maata selällään niin kauan, kun musiikki soi. Interventio loppui lasten palautteen antamiseen ja ohjaamiseen vaatteiden vaihtoon ja ulkoiluun. Tämän jälkeen tapahtui ryhmien vaihto.

Toinen ryhmä saapui temppuratainterventioon ulkoilun jälkeen. Tässä ryhmässä oli kuusi lasta. Interventio toteutui samalla tavalla kuin ensimmäinenkin, mutta palautteen antamisen jälkeen opinnäytetyöntekijä ohjasi lapset vaatteiden vaihtoon, käsienpesuun ja ruokailun odottamiseen omalle naulakkopaikalleen. Lasten poistuttua salista opinnäytetyöntekijä järjesteli temppuradassa käytetyt tavarat takaisin paikoilleen.

4.4 Kuudes interventio, yhteenvedon esittäminen ja oppaan luovuttaminen

Päiväkodin henkilöstölle suunnatuilla haastatteluilla (LIITE 3/1, 3/2 ja 3/3) ja erityislastentarhanopettajan haastattelun (LIITE 4) avulla haluttiin selvittää henkilöstön näkemyksiä, haasteita ja tuen tarpeita erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Viimeisen intervention tavoitteena oli henkilöstölle suunnattujen haastattelujen yhteenvedon esittäminen ja Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tuotoksena valmistuvan Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan luovuttaminen.

Opinnäytetyöntekijä oli sopinut päiväkodin johtajan kanssa, että hän tulee henkilöstön palaveriin 8.2.2017. Henkilöstön palaverissa olivat mukana päiväkodin johtaja, erityislastentar-

hanopettaja ja yksi edustaja jokaisesta lapsiryhmästä, sekä keittiöhenkilökuntaa. Etukäteen oli sovittu, että opinnäytetyöntekijä käyttää oman puheenvuoronsa palaverin alussa ja poistuu palaverista oman osuutensa jälkeen.

Puheenvuorossaan opinnäytetyöntekijä kertoi henkilöstön haastatteluista kootun yhteenvetoon sisällön. Henkilöstölle esitetty yhteenveto sisälsi kuvioita ja sitaatteja, joiden avulla opinnäytetyöntekijä avasi haastattelujen sisältöä. Seuraavassa on esitetty tiivistetty yhteenveto henkilöstön haastatteluissa esiin nousseista asioista.

Päiväkodin henkilöstölle suunnatun haastattelun vastausprosentiksi muodostui 39 %. Vastajien koulutustaustat vaihtelivat. Neljällä vastaajalla oli lähihoitajan tutkinto, kahdella sosionomin, kahdella lastentarhanopettajan tutkinto ja kahdella vastaajalla koulunkäynninohjaajan tutkinto. Erityispedagogiikan lisäopintoja oli kolmella vastaajalla. Neljällä vastaajalla erityispedagogiikan lisäopintoja oli sisältyneet koulutukseen ja kahdella vastaajalla ei ollut erityispedagogiikan lisäopintoja. Vastauksista selvisi, että erityistä tukea tarvitsevia lapsia on lähes jokaisessa päiväkodin lapsiryhmässä. Lasten erityisen tuen tarpeet painottuivat kielellisiin ja kommunikoinnin haasteisiin. Seuraavaksi eniten tuen tarvetta lapsilla oli perustaitojen ja sosiaalisten tilanteiden hallinnassa. Lapsilla huomioitiin erityisen tuen tarvetta myös autismin piirteisiin liittyen.

Päiväkodin henkilöstö koki omat ohjaustaitonsa pääasiassa hyviksi erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimiessa. Kehitettäviksi asioiksi nousi palvelujärjestelmän selkiyttäminen tilanteissa, joissa lapsella havaitaan erityisen tuen tarpeita. Henkilöstö koki saavansa eniten tukea erityislastentarhanopettajalta ja seuraavaksi eniten työkavereiltaan. Terapeuttien, avustajien ja perheen tietämys lapsesta koettiin myös tuen saamisen kannalta tärkeänä asiana. Huolta aiheutti se, että kunnassa on vain yksi erityislastentarhanopettaja. Päiväkodin henkilöstö koki, että kunnassa olisi tarvetta toisellekin erityislastentarhanopettajalle lasten lukumäärän perusteella.

Lasten tuen tarpeista esiin nousivat erityisesti kielelliset ja kommunikoinnin haasteet. Lapsen tuen tarpeisiin päiväkodin henkilöstö vastasi ensisijaisesti huomioimalla lapset yksilöllisesti. Kuvia ja tukiviittomia käytetään myös päiväkodin arjessa lasten tuen tarpeisiin vastaamisessa. Kuvien ja tukiviittomien käyttäminen tukee erityisesti kielellisten ja kommunikoinnin tuen tarvitsijoita, mutta niitä voidaan käyttää myös perustaitojen ja sosiaalisten tilanteiden ohjaa-

misessa. Kuvien ja tukiviittomien käyttäminen on keskeisellä sijalla myös autismikirjon lasten kuntoutuksessa.

Kolmiportaisen tuen mallin toteutuminen herätti päiväkodin henkilöstössä ajatuksia puolesta ja vastaan. Kolmiportaisen tuen malli näyttäisikin kaipaavan selkiyttämistä varhaiskasvatuksen osalta. Tyytyväisimpiä oltiin yleisen tuen toteutumiseen, mutta tehostetun ja erityisen tuen toteutumisen osalta on vielä kehitettävää. Selkeä kolmiportaisen tuen malli ja sen kirjaaminen kunnan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan toisi päiväkodin henkilöstölle työvälineitä arkeen ja selkiyttäisi osaltaan myös palvelujärjestelmän tuntemusta.

Henkilöstöressurssien riittävyys ja avustajan saaminen olivat suurin päiväkodin henkilöstön kokema haaste erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Seuraavaksi eniten haasteita aiheutti iso lapsiryhmä. Henkilöstön kokemat lisä- ja täydennyskoulutustarpeet liittyivät erityisesti tukiviittomiin, puheopetukseen, tietotekniikkaan, autismiin ja muihin erityistä tukea tarvitseviin lapsiin. Positiivinen asia oli henkilöstön koulutusmyönteisyys, vastaanottavuus ja innostuneisuus kehittää omaa osaamistaan.

Moniammatillisen yhteistyön toimivuus korostuu erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimiessa. Päiväkodin ja erityislastentarhanopettajan välisen yhteistyön todettiin toimivan tällä hetkellä hyvin. Myös yhteistyöhön terapeuttien kanssa oltiin pääasiassa tyytyväisiä. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön todettiin toimivan parhaiten silloin, kun vanhemmat ovat hyväksyneet lapsen erityisen tuen tarpeen ja kun sekä avoimuus että luottamus toimivat puolin ja toisin. Parhaana yhteistyön kehittämiskeinona päiväkodin henkilöstö näki yhteiset palaverit ja keskustelut.

Päiväkodin henkilöstön haastattelun yhteenvedon perusteella voidaan todeta, että erityistä tukea tarvitsevan lapsen tukitoimet toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti lapsen omassa ryhmässä. Lapsen tuen tarpeisiin vastataan ensisijaisesti yksilöllisesti toteutettavien tukitoimien avulla. Yhteistyötä tehdään vanhempien lisäksi moniammatillisen työryhmän kanssa. Uuden varhaiskasvatustarpeen myötä lapsiryhmän kokoja on nostettu yli 3-vuotiaiden lasten ryhmissä. Päiväkodin henkilöstön vastauksissa suurimmaksi haasteeksi nousi henkilöstöressurssien riittävyys ja lapsiryhmien suuri koko.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin tuotoksena valmistui Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas. Yhteenvedon esittämisen jälkeen opinnäytetyöntekijä luovutti oppaan henkilöstölle tutustuttavaksi. Oppaan sisältö pohjautui päiväkodin henkilöstön haastatteluissa esiin nousseisiin lisäkoulutustarpeisiin. Oppaassa lapsen erityisen tuen tarpeet pyritään kuvaamaan käytännönläheisesti vastaamalla kysymyksiin, mistä tuen tarve johtuu ja miten se ilmenee. Oppaassa kuvataan lapsen erityisen tuen tarpeita liittyen autismiin, tarkkaavaisuushäiriöihin, CP-vammaan, Downin syndroomaan, puhe- ja kielellisiin haasteisiin, sekä sensorisen integraation häiriöihin. Opas sisältää lisäksi käytännönläheisiä vinkkejä, joilla lasta voidaan tukea arjessa, sekä kirjallistan ja nettiosoitteita, joista voi etsiä lisää tietoa.

Lopuksi opinnäytetyöntekijä pyysi henkilöstöä antamaan palautetta koko opinnäytetyöprojektistä ja arvioimaan erikseen Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opasta. Palautteen antamista varten opinnäytetyöntekijä jätti päiväkotiin palautelomakkeen (LITE 14/1 & 14/2) ja kirjekuoren, johon vastaukset palautetaan. Vastausaikaa päiväkodin henkilöstöllä oli viikon verran.

5 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioidaan Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin onnistumista. Arvioinnissa mittareina on käytetty työelämäohjaajan, lapsiryhmän ja päiväkodin henkilöstön palautteita sekä opinnäytetyöntekijän itsearviointia. Interventioiden toteutuksen aikana opinnäytetyöntekijä on suorittanut lisäksi osallistuvaa havainnointia. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa tiedonantajiansa kanssa. Osallistuva havainnointi on kehitetty tilanteisiin, joissa tutkija toimii aktiivisesti yhteisön kanssa tutkimuksen aikana, mutta vetäytyy projektista nopeasti tutkimuksen loputtua. Osallistuvan havainnoinnin tavoitteena on sitouttaa tutkimusprosessiin osallistuvat henkilöt toimintaan siten, että se jatkuisi tulevaisuudessa ilman tutkijan mukana oloa. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 84–85.)

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin arvioinnissa käydään läpi opinnäytetyön tavoitteiden arviointi lapsiryhmän, organisaation ja opinnäytetyöntekijän osalta. Omana kappaleena käsitellään interventioiden arviointi, työelämäohjaajan ja lapsiryhmän palaute, opinnäytetyöntekijän itsearviointi, samoin kuin päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen arviointi, erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan arviointi ja päiväkodin henkilöstön arviointi opinnäytetyöprosessista. Lopuksi arvioidaan vielä Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin onnistumista kokonaisarvioinnin kautta.

5.1 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi

Lapsiryhmän osalta oppimistavoitteena oli itseilmaisuus, toimintaan keskittyminen ja omien ajatusten esille tuominen sekä liikunnan riemun kokeminen ja rauhoittuminen. Nämä toteutuivat sisällöltään erilaisissa pienryhmäinterventioissa. Lapset osallistuivat kaikkiin interventioihin aktiivisesti. Lapset olivat avoimia ja esittivät opinnäytetyöntekijälle kysymyksiä. PCS-kuvien käyttäminen ohjeiden antamisessa auttoi lapsia keskittymään sekä muistamaan annetut ohjeet. Erityisesti temppuradalla oli monta muistettavaa toimintarastia, jolloin PCS-kuvien kerääminen rasteilla toi lasten mieleen heti rastilla suoritettavan tehtävän. Sadutus oli osalle lapsille hieman vaikeaa. Suurin syy oli sadutus-intervention siirtyminen viimeiseksi, ei niinkään lasten puhe- tai kielelliset ongelmat. Herätteenä käytetyn musiikkimaalauksen tekemi-

sestä oli aikaa kaksi viikkoa, ja osa lapsista ei enää muistanut, mitä olivat maalaushetkellä maallanneet.

Organisaation oppimistavoitteena oli perustason osaamisen vahvistaminen ja PCS-kuvien käytön lisääminen päiväkodin arjessa. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin myötä päiväkodin henkilöstön perustason osaamista vahvistettiin käyttämällä opinnäytetyöntekijän valmistamia PCS-kuvia pienryhmätoiminnoissa. PCS-kuvien käytön aktiivisempi käyttö päiväkodin arjessa oli päiväkodin erityislastentarhanopettajan suunnalta asetettu projektin tavoite. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana tapahtui kuitenkin henkilövaihdos, kun erityislastentarhanopettaja jäi opintovapaalle. Opinnäytetyöntekijälle tämä henkilövaihdos selvisi vasta syyskuussa. Sijaisena toimiva erityislastentarhanopettaja suostui opinnäytetyöntekijän haastattelupyyntöön, joten henkilöstön haastatteluun saatiin näkökulma sekä päiväkodin henkilöstön että erityislastentarhanopettajan näkökulmasta. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana selvisi, että PCS-kuvien valmistamiseen tarvittava Boardmaker-ohjelma on vain erityislastentarhanopettajan tietokoneella ja tunnuksilla. Päiväkodin henkilöstö koki haasteeksi sopivien PCS-kuvien valmistamisen ja löytämisen. Opinnäytetyöntekijä antoi erityislastentarhanopettajalle väliraportin, jossa toi kyseisen asian esiin. Erityislastentarhanopettaja lupasikin ottaa tämän asian henkilöstöpalaverissa esiin.

Opinnäytetyöntekijän oppimistavoitteena oli projektityöskentelyn sisäistäminen, omien ohjaustaitojen kehittyminen, varhaiskasvatuskompetenssien sisäistäminen sekä ammatillinen kasvu. Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti on ensimmäinen projekti, jonka opinnäytetyöntekijä on suunnitellut ja toteuttanut. Projektityöskentelytaidot ovatkin kasvaneet Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin kautta melkoisesti. Opinnäytetyöntekijä on aikaisemmalta koulutukseltaan päivähoitaja, mutta työkokemus on kertynyt vammaistyöstä. Aikaisempi koulutus sisälsi toiminnallisten osuuksien suunnittelua ja toteutusta päiväkodissa. Niiden suunnittelusta ja toteutuksesta on kulunut kuitenkin aikaa useita vuosia. Vammaistyössä hankittu työkokemus olikin suurena apuna lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden toteutuksessa. Lapset ja vammaiset ovat kuitenkin kaksi eri asiaa. Opinnäytetyöntekijä kokee, että omat ohjaustaidot ovat kehittyneet lapsiryhmille suunnattujen interventioiden toteutuksen kautta.

Opinnäytetyöntekijän varhaiskasvatusosaaminen vahvistui sosionomi (AMK) kompetenssien kautta. Eettinen osaaminen näkyi siten, että lapsiryhmille suunnattuihin interventioihin kysyttiin etukäteen lapsen vanhemmilta/hooltajilta osallistumislupa. Lapsiryhmälle suunnatun toi-

minnan suunnittelua ohjasivat lapsilähtöisyyden periaatteet, lapselle ominaiset toimintatavat ja lasten ikä- ja kehitystaso. Eettisyys huomioitiin myös päiväkodin henkilöstölle suunnatuissa haastatteluissa siten, että haastatteluihin vastattiin anonyymisti ja vastaaminen oli vapaaehtoista. Vastaukset käsiteltiin ehdottoman luottamuksellisesti. Erityislastentarhanopettajan haastattelu käsiteltiin osana koko henkilöstön haastatteluja anonyymisyyden säilyttämiseksi. Opinnäytetyön valmistuttua vastaukset hävitetään asianmukaisesti.

Asiakastyön osaaminen perustuu vuorovaikutuksellisen suhteen luomiseen. Asiakastyön osaamisen vahvistuminen näkyi konkreettisesti lapsille suunnattujen interventioiden suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa sekä yhteistyössä päiväkodin henkilöstön kanssa. Opinnäytetyöntekijä kokee omaksi vahvuudeksi vuorovaikutuksellisen osaamisen, ja onnistui luomaan vuorovaikutuksellisen suhteen, sekä lapsiryhmään että päiväkodin henkilöstöön.

Palvelujärjestelmäosaaminen vahvistui projektin aikana siten, että opinnäytetyöntekijä ymmärtää moniammatillisen verkostotyöskentelyn merkityksen erityisesti tukea tarvitsevien lasten ja päiväkodin henkilöstön näkökulmasta. Opinnäytetyöntekijä pyrki omalta osaltaan parantamaan moniammatillisen yhteistyön toimivuutta henkilöstölle suunnattujen haastattelukysymysten asettelulla, vastausten analysoinnilla ja dokumentoinnilla. Yhteistyön toimivuutta johdon ja henkilöstön välillä opinnäytetyöntekijä pyrki parantamaan toimittamalla henkilöstön haastattelun yhteenvedon myös kunnan sivistys- ja varhaiskasvatusjohtajalle.

Varhaiskasvatuskompetenssien kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen vahvistui, kun opinnäytetyöntekijä analysoi päiväkodin henkilöstölle suunnattuja haastatteluja. Laihian kunnan varhaiskasvatuksessa lasten lukumäärää on nostettu uuden varhaiskasvatuslain myötä 3-5 -vuotiaiden lasten osalta siten, että lapsiryhmässä voi olla 24 lasta kolmea aikuista kohden. Päiväkodin henkilöstön haastatteluissa suurimmaksi haasteeksi koettiin henkilöstöresurssien riittävyys ja suurenevat lapsiryhmät. Kunnan päätöksenteolla on siten merkitystä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen vahvistui Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin läpiviemisessä. Projektipäällikkönä toimiminen vahvisti johtamisosaamista, jota opinnäytetyöntekijä ei koe henkilökohtaiseksi vahvuudekseen, ja siinä riittää yhä edelleen opittavaa.

Opinnäytetyöntekijällä on pitkä työkokemus vammaistyöstä. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin myötä on tapahtunut ammatillista kasvua erityisesti varhaiskasvatuksen sektorilla.

Opinnäytetyöprosessin aikana on tapahtunut konstruktivistista oppimista, kun opinnäytetyöntekijä on aktiivisesti oppinut uutta sekä soveltanut ja tulkinnut oppimaansa aikaisemmin hankittujen tietojen ja kokemusten kautta. Opinnäytetyöntekijä kokee kasvaneensa sosiaalialan ammattilaisena myös varhaiskasvatuskompetenssien sisäistämisen kautta. Opinnäytetyöntekijä tiedostaa olevansa varhaiskasvatuksen sektorilla kuitenkin vielä noviisi ja kehittyminen tästä eteenpäin tulee tapahtumaan työkokemuksen kautta.

Lasten osalta toiminnallisena tavoitteena oli osallisuuden kokeminen ja palautteen antaminen. Lasten osallisuuden kokemisen kannalta oli oleellista, että heille suunnatut interventiot oli suunniteltu lapselle ominaisten toimintatapojen kautta ikä- ja kehitystasoa vastaaviksi. Selkeät toimintaohjeet ja PCS-kuvien käyttäminen ohjeiden antamisen tukena varmistivat sen, että lapset ymmärsivät annetut toimintaohjeet.

Jokaisen intervention loppupuolella lapsille jaettiin kolme PCS-hymiötä: mukava, en osaa sanoa ja pettynyt. Opinnäytetyöntekijä kävi sanallisesti läpi hymiöt ja niiden merkitykset. Tämän jälkeen lapset saivat antaa yhden, mielipidettään vastaavan hymiön palautusrasiaan (TAULUKKO 2). Musiikkimaalausintervention palautteen mukaan 11 lasta koki toiminnan mukavaksi, neljä lasta vastasi ”en osaa sanoa”. Temppurataintervention palautteenä oli yhdeksän mukavaa, neljä ”en osaa sanoa” ja yksi ”pettynyt”-hymiö. Sadutus-taikataikainaintervention lasten palautteen mukaan seitsemän lasta koki toiminnan mukavaksi, viisi lasta vastasi ”en osaa sanoa” ja yksi lapsi vastasi, että on ”pettynyt”. Lasten palautteen perusteella voidaan todeta, että lapsiryhmille suunnatut interventiot onnistuivat pääosin hyvin.

TAULUKKO 2. Lasten interventiopalautteet

	mukava	en osaa sanoa	pettynyt
musiikkimaalaus	11	4	0
temppurata	9	4	1
sadutus - taikataikina	7	5	1

Organisaation osalta toiminnallisena tavoitteena oli projektityöskentelyyn ja interventioihin osallistuminen sekä haastatteluun vastaaminen. Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti tarjosi yhden lapsiryhmän henkilöstölle aineksia perustason osaamisen vahvistamiseksi lapsiryhmälle suunnattujen interventioiden muodossa. Perustason osaamisen vahvistaminen koko henkilöstön osalta interventioiden muodossa olisi vaatinut paljon enemmän aikaa ja lukuisan

määrän interventioita, sekä tiiviimmän yhteistyön erityislastentarhanopettajan kanssa. Koko henkilöstön perustason osaamisen vahvistamiseksi valmistui kuitenkin erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas.

Yhteistyö Tupsukorvien lapsiryhmän henkilöstön kanssa sujui kiitettävästi. Henkilöstö osallistui interventioihin aktiivisesti, aikatauluista ja muista käytännön asioista sopiminen sujui myös joustavasti. Päiväkodin koko henkilöstölle suunnattujen haastattelujen vastausprosentti jäi kuitenkin melko alhaiseksi. Vastausprosentin alhaisuutta voi selittää ensimmäisen intervention toteutumisella suunnitelmasta poikkeavalla tavalla. Vastausprosenttia voi selittää myös se, että juuri haastatteluihin vastaamisen aikaan tapahtui päiväkodin lisäosan käyttöönotto. Haastattelun ajankohta saattoi olla henkilöstön näkökulmasta huono, mahdollisesti myös haastattelun aihe saattoi olla syy vastaamatta jättämiseen.

Opinnäytetyöntekijän osalta toiminnallisena tavoitteena oli opinnäytetyön toteuttaminen projektimuodossa, henkilöstön haastattelujen toteuttaminen, analysointi ja dokumentointi, sekä lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja dokumentointi. Projektimuotoisen opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavaista. Projektin aikana opinnäytetyöntekijälle on vahvistunut erityisesti projektisuunnitelman merkitys ja projektimuotoisen opinnäytetyön raportointi. Päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen sisällyttäminen projektiin lisäsi opinnäytetyöntekijän työmäärää paljon. Avointen kysymysten vastausten analysointi ja dokumentointi oli työlästä ja aikaa vievää. Toisaalta Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin näkökulman vuoksi haastattelujen sisällyttäminen projektiin oli opinnäytetyöntekijän mielestä tarpeellista. Toiminnallisten tavoitteiden näkökulmasta katsottuna helpoimpana opinnäytetyöntekijä koki lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja dokumentoinnin.

Tulostavoitteena oli lapsiryhmän osalta iän ja kehitystason mukaiseen toimintaan osallistuminen ja onnistumisen kokemukset. Lapsiryhmän osalta asetettu tulostavoite on lähellä toiminnallista tavoitetta ja lapsiryhmän osalta tulostavoitetta olisikin voinut miettiä projektisuunnitelman tekovaiheessa tarkemmin.

Organisaation osalta tulostavoitteena oli henkilöstön koulutustarpeiden huomioiminen ja moniammatillisen yhteistyön parantuminen, sekä opinnäytetyön tulosten kirjaaminen kunnan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päiväkodin henkilöstön koulutustarpeet tulivat esille

henkilöstölle suunnattujen haastattelujen analysoinnin kautta. Koulutustarpeet on dokumentoitu haastatteluista koottuun yhteenvedoon ja esitetty viimeisessä henkilöstölle suunnatussa interventiossa. Henkilöstön koulutustarpeista on tiedotettu myös kunnan sivistys- ja vapaa-ajanjohtajaa yhteenvedon esittämisen yhteydessä.

Päiväkodin henkilöstön haastattelujen yhteenvedon perusteella voidaan todeta moniammatillisen yhteistyön päiväkodin henkilöstön, erityislastentarhanopettajan ja terapeuttien välillä toimivan hyvin. Parhaimpina yhteistyön parantamiskeinoina päiväkodin henkilöstö näki yhteiset keskustelut ja palaverit sekä reissuvihon käyttämisen.

Parasta aikaa kunnassa on meneillään uuden varhaiskasvatussuunnitelman valmistelu. Opinnäytetyöntekijä toi päiväkodin henkilöstön haastattelujen yhteenvedossa esiin kolmiporaisen tuen mallin selkiyttämisen tarpeen varhaiskasvatuksen osalta. Käytännössä opinnäytetyöntekijällä on vähäiset vaikutusmahdollisuudet kunnan uuden varhaiskasvatussuunnitelman valmistelussa. Tärkeimmäksi vaikutusmahdollisuudekseen opinnäytetyöntekijä koki henkilöstön haastatteluista kootun yhteenvedon, jonka hän esitti ja luovutti päiväkodin henkilöstölle ja kunnan sivistys- ja vapaa-ajanjohtajalle.

Opinnäytetyöntekijän tulostavoitteena oli päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen yhteenvedon esittäminen, erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan tuottaminen ja opinnäytetyön valmistuminen. Yhteenvedon esittäminen sovittiin päiväkodin johtajan kanssa, ja se toteutui 8.2.2017. Samassa yhteydessä päiväkodin henkilöstölle luovutettiin Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas. Sivistys- ja vapaa-ajanjohtajalle päiväkodin henkilöstön haastattelujen yhteenvedo toimitettiin 16.2.2017. Opinnäytetyön tekeminen on edistynyt suunnitellussa aikataulussa, ja näyttää todennäköiseltä, että se valmistuu kevään 2017 aikana.

5.2 Interventioiden toteutuksen arviointi

Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti sisälsi kuusi interventiota, joista kaksi oli suunnattu päiväkodin henkilöstölle ja neljä lapsiryhmälle. Projekti sisältää aina riskejä, ja tässä projektissa riskit toteutuivat muutoksina interventioiden sisällön, aikataulun ja lukumäärän suhteen. Opinnäytetyöntekijän tavoitteena oli saada projektisuunnitelma hyväksyttynä läpi ennen opettajien ja kunnan virkamiesten kesälomia. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, vaan projektisuunni-

telman hyväksyminen tapahtui vasta syyskuussa 2016. Näin ollen tutkimusluvan hakeminen ja saaminen siirtyi syyskuuhun.

Lapsiryhmille suunnattujen interventioiden suunnitelmat tehtiin valmiiksi huhtikuussa 2016. Suunnitteluvaiheessa ei ollut tiedossa lapsiryhmää, lasten erityisen tuen tarpeita, eikä työelämäohjaajaa. Opinnäytetyöntekijä noudatti pedagogisen toiminnan suunnittelussa voimassa olevia Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita 2005, sekä 3–5 -vuotiaiden lasten ikä- ja kehitystasoon liittyviä pääpiirteitä. Opinnäytetyöntekijä lisäsi lapsille ominaisiin toimintatapoihin toiminnanohjauksen tueksi PCS-kuvat.

Projektisuunnitelman mukaan ensimmäisen intervention oli tarkoitus toteutua elokuussa 2016. Tutkimusluvan saamisen jälkeen opinnäytetyöntekijä otti yhteyttä päiväkotiin, ja sopi henkilöstölle suunnatun intervention ajankohdasta. Pääallekkäisistä aikatauluista ja myöhässä olevasta aikataulusta johtuen opinnäytetyöntekijä muutti alkuperäistä suunnitelmaa päiväkodin johtajan ehdotuksen mukaisesti ja vieraili jokaisessa lapsiryhmässä henkilöstön palaveriin osallistumisen sijasta. Ensimmäisessä interventiossa toteutettava erityislastentarhanopettajan haastattelu toteutui kuitenkin suunnitelman mukaisesti.

Toinen interventio toteutui myös eri tavalla, kuin se oli suunniteltu. Suunnitelman mukaan opinnäytetyöntekijän oli tarkoitus vierailla lapsiryhmässä kolmena peräkkäisenä päivänä ja tutustua lapsiin pienryhmissä. Tutustuminen toteutui kuitenkin vain yhtenä tutustumiskäyntinä, jonka aikana opinnäytetyöntekijä havainnoi lapsia aamupiirissä ja pienryhmissä. Syyt suunnitelman muutokseen olivat tälläkin kerralla aikataulullisia. Tutustumiskäynteihin varatulla viikolla opinnäytetyöntekijällä oli lähiopetuspäivien lisäksi työnantajan järjestämä lisäkoulutuspäivä. Vapaaksi jääneistä aamupäivistä lapsiryhmällä oli pienryhmätoimintaa kuitenkin vain yhtenä päivänä. Opinnäytetyöntekijä halusi toteuttaa lapsiryhmälle suunnatut interventiot ennen marraskuussa alkavaa perhe- ja kriisityön harjoittelujaksoa. Näistä syistä johtuen tutustuminen lapsiryhmään tapahtui yhtenä interventiona. Päiväkoti oli opinnäytetyöntekijälle tuttu varhaiskasvatuksen harjoittelun ajalta, joten tilojen hahmottamisen kannalta suunnitelmiin tulleella muutoksella ei ollut vaikutusta. Lasten nimien oppimisen kannalta yksi tutustumiskäynti oli kuitenkin liian vähän.

Lapsiryhmälle suunnatuista interventiosta musiikkimaalaus toteutui ennalta tehtyjen suunnitelmien mukaan pienryhmissä kolmena eri kertana. Tempurata-interventiota varten opinnäy-

tetyöntekijä tarvitsi käyttöönsä salin. Salin varauksista johtuen tempurata-interventio jouduttiin siirtämään toteutettavaksi musiikkimaalauksen jälkeen. Lapsiryhmän oli mahdollista saada sali käyttöönsä kuitenkin vain yhtenä päivänä viikossa. Tempurata-interventio toteutuikin näistä syistä yhtenä päivänä kahtena peräkkäisenä kertana. Lapsiryhmälle suunnatuista interventioista sadutus–taikataikina -interventio toteutui siten viimeisenä. Työelämäohjaajan arveli, että ryhmän lapset ovat nopeita saduttamaan, ja hänen ehdotuksestaan sadutus–taikataikina-interventio sovittiin toteutettavaksi kahdessa pienryhmässä. Sadutus–taikataikina-interventio siirrettiin suunnitelmasta poiketen lepohuoneeseen, koska lapsiryhmä tarvitsi omaa ryhmätilaa isänpäiväkorttien askarteluun. Työelämäohjaajan ehdotuksen mukaisesti sadutus-osio toteutui kotileikkillassa. Rauhallinen kotileikkilä soveltuikin erittäin hyvin tähän tarkoitukseen.

Viimeinen interventio toteutui suunnitelmien mukaan. Opinnäytetyöntekijä osallistui päiväkodin henkilöstön palaveriin ennalta sovittuna ajankohtana. Opinnäytetyöntekijä esitteli henkilöstölle suunnattujen haastattelujen yhteenvedon ja luovutti erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan päiväkodin käyttöön. Opinnäytetyöntekijä antoi henkilöstölle palautelomakkeet ja pyysi palautetta opinnäytetyöprosessista ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaasta viikon kuluessa.

5.3 Työelämäohjaajan palaute

Työelämäohjaajan palaute (LIITE 12) pyydettiin kirjallisena jokaisen lapsiryhmälle suunnatun intervention jälkeen. Työelämäohjaajan palautteessa työelämäohjaaja arvioi interventioiden toiminnan sisällön soveltuvuutta huomioiden lapsiryhmän iän ja kehitystason, sekä opinnäytetyöntekijän ohjaustaitoja lapsiryhmän ohjaamisessa. Työelämäohjaaja arvioi lisäksi PCS-kuvien soveltuvuutta ja toimivuutta pienryhmän ohjaamisessa, sekä omia mahdollisuuksiaan käyttää PCS-kuvia pienryhmätoimintojen ohjaamisessa. Työelämäohjaajan palautteessa arvioitiin myös sitä, vastaavatko kuvat yleisen tuen tarpeeseen.

Musiikkimaalausintervention palautteen mukaan toiminnan sisältö oli lapsiryhmälle sopivaa ja lapset tuntuivat nauttivan maalauksesta ja musiikista. Lapset olivat iloisia. Maalauksen ja musiikin yhdistäminen toi toimintaan vähän haastetta, mutta vesivärimaalauksen todettiin sopivan kaikenikäisille. Opinnäytetyöntekijän ohjaustaitoja arvioitiin rauhallisiksi ja sen nähtiin

heijastuvan myös lapsiryhmään. Kaikkien lasten koettiin saaneen tarpeeksi ohjeita ja neuvoja. Erilaisten pensselien esillä oleminen ja lasten huomioiminen yksilöinä koettiin hyvänä asiana. Yhden ryhmän kanssa keskustelimme värien sekoittamisesta, ja se oli palautteen mukaan hyvä asia. Tämän ryhmän lapset olivat selkeästi puheliaimpia, ja palautteen mukaan lapsia olisi voinut muistuttaa välillä kuuntelemaan musiikkia (lopussa näin tapahtuikin). PCS-kuvien käyttämistä ohjeiden antamisessa pidettiin hyvänä asiana. Palautteen mukaan kaikki lapset hyötyvät kuvista, erityisesti ne, jotka käyttävät niitä aktiivisesti (erityislapset). Kuvien todettiin olevan selkeitä ja niiden nähtiin jäsentävän toimintaa. Kuvien avulla tehtävän voi myös varmistaa uudelleen.

Omia mahdollisuuksiaan käyttäen PCS-kuvia työelämäohjaajani arvioi seuraavasti. Kuvat ovat tällä hetkellä käytössä pääasiassa päiväjärjestyksessä, ja niitä pitäisi oppia käyttämään enemmän. Palautteen mukaan kuvien käytön nähtiin vastaavan yleiseen tuen antamiseen hyvin.

Hyvä apu kaikkien lasten kanssa.

Hyvä ensimmäinen tukitoimi, kun havaitsee tuen tarvetta.

Kuvat on hyvä olla joka ryhmässä käytössä. Näin tukea tulee kaikille lapsille, selkeyttä päivittäisiä asioita, sanoma menee ”perille”. Rauhoittaa vilkasta lasta.

Työelämäohjaajan temppurataintervention palautteen mukaan toiminnan sisältö soveltui hyvin 5-vuotiaille, mutta myös 3–4 -vuotiaille, joille alun loruleikki oli hieman haasteellinen. Loppurentoutusta pidettiin mukavana ja kehonhahmotusharjoitusta hyvänä. Opinnäytetyöntekijän ohjaustyyliä arvioitiin rauhalliseksi ja selkeäksi. Ryhmäkoot olivat sopivia ja lapset saivat yksilöllistä ohjausta sen mukaan kuin tarvitsivat. Toisessa ryhmässä yhden lapsen kohdalla tapahtui harmistuminen keilaamisrastilla. Palautteen mukaan sen olisi voinut huomioida nimeämällä tunteita. Harmistuminen meni kuitenkin nopeasti ohi, vaikka tällä kerralla tunteita ei nimettykään.

PCS-kuvat todettiin hyvin tarpeellisiksi, ja ne toimivat rasteilla muistuttamassa, mitä tehdään. Kuvien todettiin olevan hyödyksi lapsille, joilla puheohjeiden vastaanotto on haasteellista. Myös 3-vuotiaiden ja oikeastaan kaikkien lasten koettiin hyötyvän kuvien käytöstä. Työelämäohjaajan palautteen mukaan temppuratainterventiossa käytetyt PCS-kuvat olivat hyviä.

Omia PCS-kuvien käyttömahdollisuuksia arvioidessa työelämäohjaaja koki haasteeksi kuvien tekemisen, koska kuvien tekoon tarvittava ohjelma on vain erityislastentarhanopettajan tietokoneella ja tunnuksilla. Kuvien käytön nähtiin kuitenkin olevan hyvin tarpeellista yleisen tuen antamisessa.

Sadutus–taikataikina -intervention mukaan taikataikina on hyvä kinesteettinen tuntoaistin tehtävä, joka soveltuu kaikenikäisille. Saduttaminen nähtiin osalle lapsista haasteellisena, koska herätteenä olleen maalauksen tekemisestä oli kulunut aikaa. Työelämäohjaajan palautteen mukaan opinnäytetyöntekijä onnistui sadutuksessa huomioimaan lapset hyvin yksilöinä. Ohjeiden antaminen oli selkeää, ja lapset tiesivät, mikä on päivän ohjelma. Kahdeksan lapsen ryhmä oli hieman liian iso pienen pöydän ympärille, ja ryhmä villiintyi vähän, kun opinnäytetyöntekijä otti lapsia yksitellen kotileikkitalaan sadutukseen. Palautteen mukaan PCS-kuvien nähtiin toimivan hyvin ja niiden todettiin tukevan hyvin puhetta. Kuvien käytöstä nähtiin hyötyvän erityislasten, maahanmuuttajalasten ja lasten, joilla on kielellisiä vaikeuksia tai haasteita muistin kanssa.

Viimeisen lapsiryhmälle suunnatun intervention palautteessa työelämäohjaaja arvioi omien PCS-kuvien käyttömahdollisuuksien parantuneen. Hän on ruvennut käyttämään vähän tuki-
viittomia ja myös kuvia on aikomus käyttää. Kuvien käytön nähdään olevan edelleen hyvä ensimmäinen tuen muoto, kun lapsella havaitaan tuen tarvetta.

5.4 Lasten palautteen arviointi

Lasten palaute kerättiin jokaisen intervention jälkeen yksinkertaisten hymiöiden avulla. Hymiöitä oli kolme erilaista: mukava, en osaa sanoa ja pettynyt. Lapsille jaettiin kaikki kolme erilaista hymiötä, joista lapset saivat palauttaa palautusrasiaan omaa mielipidettään vastaavan hymiön.

Lasten palautteessa haasteeksi nousi ensimmäisellä kerralla itse palautteen antaminen. Lapsilta harvemmin kysytään palautetta, ja tilanne oli lapsille uusi. 5-vuotiaat ymmärsivät parhaiten, mitä milläkin hymiöllä tarkoitetaan. Pienemmille lapsille palautteen antaminen oli vaikeaa. Lasten oli vaikea antaa vain yksi hymiö ja muistaa, mitä hymiössä oleva kuva tarkoitti.

Toisen intervention aikana mukana oli muutama uusi lapsi, joiden kohdalla palautteen antamisessa oli havaittavissa samanlaisia haasteita, kuin ensimmäisessä interventiossa. Lapset, jotka olivat antaneet palautetta jo kerran, tekivät oman valintansa nopeammin. Viimeisessä interventiossa kaikki lapset olivat antaneet palautetta jo aikaisemmin ja palautteen antamisen tekniikka oli tuttua.

Lasten palautteen arvioinnissa epäluotettavuutta lisää se, että lapset kuuntelivat kaveria ja valitsivat usein saman hymiön, kuin kaveri. Toisaalta lapsi saattoi sanoa, että oli mukavaa, mutta valitsi siitä huolimatta ”en osaa sanoa”- tai ”pettynyt” -hymiön. Palautteen luotettavuutta olisi lisännyt se, että sille olisi voinut varata siirtymätilanteessa enemmän aikaa.

5.5 Itsearviointi

Opinnäytetyöntekijä teki osallistuvaa havainnointia interventioiden aikana, ja reflektoi omaa toimintaansa interventioiden jälkeen itsearviointilomakkeen avulla. Muistiinpanojen tekeminen osoittautui erittäin tärkeäksi, koska opinnäytetyön kirjoittamisvaiheessa viiden ensimmäisen intervention toteuttamisesta oli kulunut aikaa useita kuukausia.

Opinnäytetyöntekijä oli tyytyväinen ensimmäisen intervention toteutumiseen, vaikka se toteutui suunnitelmasta poikkeavalla tavalla. Opinnäytetyöntekijä sai esitettyä asiansa ja päiväkodin henkilöstö osoitti kiinnostusta opinnäytetyötä kohtaan. Ensimmäisessä interventiossa eettisyys näkyi siten, että interventio oli sovittu etukäteen päiväkodin johtajan kanssa. Samoin erityislastentarhanopettajan haastattelusta oli sovittu etukäteen.

Lapsiryhmään tutustuminen toteutui ainoastaan yhden kerran sovittuna ajankohtana. Opinnäytetyöntekijä teki parhaansa mukaan havainnot lapsiryhmästä ja sai havainnoinnin avulla käsityksen lähtötilanteesta. Lapsiryhmässä käytettiin tukiviittomia ja kuvia päiväjärjestyksessä. Penkkituokion aikana muutamalla lapsella oli käytössä ”stressilelu” tai istuinalusta, jonka avulla keskittyminen onnistui paremmin. Ryhmä jaettiin pienryhmiin aamupiirin jälkeen. Pienryhmätuokioissa kuvia ei ollut käytössä. Tavoitteeksi asetettu lasten nimien oppiminen osoittautui mahdottomaksi tehtäväksi yhden tutustumiskäynnin aikana.

Lapsiryhmille suunnatut interventiot toteutuivat sovittuina ajankohtina. Eettisyys huomioitiin käytännössä siten, että opinnäytetyöntekijän ohjaamiin interventioihin osallistuivat vain ne lapset, joilla oli vanhemmilta saatu osallistumislupa. Osallistumislupapaperissa kysyttiin erikseen, saako lasta valokuvata. Vanhempien toiveet otettiin huomioon, kun lapsia valokuvattiin.

Interventioiden sisällöt soveltuivat lapsiryhmälle hyvin. Interventiot olivat sopivan haastavia sisältäen lapsille tuttuja toimintoja. Opinnäytetyöntekijälle PCS-kuvien käyttäminen sanallisen ohjauksen tukena on luonnollista vammaistyössä hankitun työkokemuksen kautta. PCS-kuvien valmistus ja sopivien kuvien löytäminen oli vaivatonta.

Lapset saivat valita paikkansa vapaasti musiikkimaalauksen ja taikataikinalla muotoilun aikana. Osa lapsista oli melko vilkkaita ja puheliaita. Työrauhaan olisi voinut vaikuttaa istumajärjestyksen avulla. Tämän toteuttaminen olisi kuitenkin vaatinut parempaa tuntemusta lapsista. Musiikkimaalaus-intervention aikana osa lapsista sai työnsä melko nopeasti valmiiksi. Opinnäytetyöntekijä piti lasten mielenkiintoa yllä keskustelemalla lasten kanssa musiikista ja värien sekoittamisesta.

Temppuratainterventiossa osa rasteista oli pienemmille lapsille hieman haasteellisia, ja se oli suunnitteluvaiheessa tiedossa. Lasten huomioiminen yksilöllisesti onnistui hyvin, kun ryhmä oli jaettu puoliksi työelämäohjaajan kanssa. Rasteilla PCS-kuvat toimivat todella hyvin muistuttamassa, mitä rastilla on tarkoitus tehdä.

Sadutus–taikataikataikinainterventio toteutui eri tilassa, kuin mihin se oli suunniteltu. Pieni pöytä ja iso ryhmä oli hieman haasteellinen hallita. Lasten huomioiminen yksilöllisesti puolestaan toimi hyvin yksilösadutuksen aikana. Työrauhaan olisi tämänkin interventio aikana voinut vaikuttaa istumajärjestyksen avulla, jos lapset olisivat tulleet yhtenä ryhmänä paikalle. Nyt lapset tulivat tilaan isänpäiväkorttiaskartelusta sitä mukaan, kun saivat kortin valmiiksi.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin lapsiryhmän ja työelämäohjaajan nimeäminen tapahtui vasta tutkimusluvan saamisen jälkeen. Erityislastentarhanopettajan kanssa alkanut yhteistyö katkesi, kun hän jäi opintovapaalle. Juuri toimessaan aloittanut erityislastentarhanopettaja auttoi parhaansa mukaan ja suostui antamaan haastattelun. Yhteistyö päiväkodin henkilöstön kanssa toimi kiitettävästi koko Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin ajan.

5.6 Päiväkodin henkilöstön haastattelujen arviointi

Päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelun luotettavuutta opinnäytetyöntekijä arvioi validiteetin kautta. Haastattelujen luotettavuutta arvioimalla opinnäytetyöntekijä arvioi, tuliko hän tutkineeksi sitä, mitä aikoi. (Tuomi & Sarjajärvi 2004, 133.)

Päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen kaikki kysymykset olivat avoimia, koska niiden kautta opinnäytetyöntekijä arveli saavansa parhaiten tietoa henkilöstön näkemyksistä, tuen tarpeista ja haasteista erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Kysymysten asettelun voi arvioida onnistuneen hyvin, sillä henkilöstön vastausten kautta opinnäytetyöntekijä sai monipuolista ja arvokasta tietoa haastattelun aiheeseen liittyen. Luotettavuuteen vaikuttaa osaltaan vastausprosentti, joka jäi 39 %:iin. Yhteenvetona tehdessä opinnäytetyöntekijä pyrki luotettavuuteen analysoimalla vastauksia objektiivisesti ja tarkasti.

5.7 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan arviointi

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin oheistuotteena valmistui Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas. Oppaan sisällön valinnat opinnäytetyöntekijä teki henkilöstön haastatteluissa esiin nousseiden koulutustarpeiden pohjalta. Näin toimien opinnäytetyöntekijä arvioi oppaan palvelevan mahdollisimman hyvin päiväkodin tarpeita.

Oppaan kokoamisessa opinnäytetyöntekijä käytti laadukkaita lähteitä. Sopivien lähteiden löytäminen oli helppoa. Oppaan sisältöä opinnäytetyöntekijä kevensi lisäämällä sivuille kuvia. Kaikki oppaan kuvat ovat vapaasti käytettävissä Papunetin kuvatyökalu-sivustolla. Varsinainen opas on luettavissa Oravametsän päiväkodissa.

Päiväkodin henkilöstön palautteen mukaan Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas oli tiivis ja selkeä tietopaketti siitä, miten lapsen erilaiset erityisen tuen tarpeet näyttäytyvät arjessa. Oppaaseen koottujen vinkkien nähtiin hyödyttävän arjen sujuvuutta, sekä lisäävän kaikkien ymmärrystä erityistä tukea tarvitsevien lasten haasteista. Päiväkodin henkilöstön palautteessa esitettiin toive Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan saamiseksi jokaiseen lapsiryhmään. Opinnäytetyöntekijä vastasi tähän toiveeseen toimittamalla päiväkotiin vielä kuusi Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opasta lisää.

5.8 Päiväkodin henkilöstön arviointi opinnäytetyöprosessista

Päiväkodin henkilöstön arvioiden mukaan opinnäytetyöprosessiin oltiin varsin tyytyväisiä. Yhteistyön opinnäytetyöntekijän kanssa koettiin sujuneen hyvin työelämän aikatauluilla ja ehdoilla. PCS-kuvien käytön todettiin lisääntyneen jonkin verran päiväkodin arjessa. Muutosta todettiin tapahtuneen myös asenteissa, koska PCS-kuvia arveltiin otettavan aikaisempaa herkemmin käyttöön. PCS-kuvien nähtiin olevan erittäin hyödyllisiä erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimiessa. Jonkin verran epävarmuutta ja uskalluksen puutetta PCS-kuvien käyttöönottoon kuitenkin yhä edelleen liittyi.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti oli herättänyt päiväkodin henkilöstössä ajatuksia arvioinnin, myös lasten arvioinnin tärkeydestä. Prosessi oli herätellyt miettimään yhä enemmän kuvien käyttömahdollisuuksia, sekä erilaisia käyttötapoja ja -kohteita.

Opinnäytetyöprosessin kokonaisarvioinnin osalta opinnäytetyöntekijä ei onnistunut kysymysten asettelussa parhaalla mahdollisella tavalla. Tulostavoitteissa mainittu moniammatillisen yhteistyön parantuminen oli huomioitu päiväkodin henkilöstölle haastattelukysymyksissä siten, että sen toimivuutta pyydettiin arvioimaan ja keinoja sen parantamiseksi pyydettiin esittämään. Henkilöstön haastattelujen perusteella moniammatillisen yhteistyön voitiin todeta toimivan tällä hetkellä hyvin. Varsinaista mittaria moniammatillisen yhteistyön parantamiseksi ei opinnäytetyöntekijä kuitenkaan ollut miettinyt. Kysymysten asettelun vaikeus näkyi päiväkodin henkilöstön vastauksissa myös siten, että jokaiseen kysymykseen ei tullut vastausta ja kokonaisarvioinnin tekeminen päiväkodin henkilöstön osalta jäikin näiden syiden vuoksi hie-man ohueksi.

5.9 Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin kokonaisarviointi

Projektin toteutuminen sisältää aina potentiaalisia riskejä. Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti toteutui kuitenkin kokonaisuudessaan lähes suunnitellusti työelämän ehdoilla. Suurimmat haasteet Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana opinnäytetyöntekijä koki opinnäytetyön nimeämisessä, aikataulussa pysymisessä ja opinnäytetyön loppuraportin kirjoittamisessa.

Opinnäytetyön ensimmäinen nimiversio ”Päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisesta, tuen tarpeet ja haasteet” osoittautui liian haastavaksi. Seuraavassa vaiheessa opinnäytetyön nimi oli ”Yhdessä lapsen parhaaksi: Päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta”. Nimessä korostui liikaa päiväkodin henkilöstölle suunnatut haastattelut, eikä se kuvannut riittävän hyvin projektimuodossa toteutettavaa opinnäytetyötä. Lopulta opinnäytetyön nimeksi muodostui sisältöä ja toteutustapaa kuvaava ”Yhdessä lapsen parhaaksi -projekti”.

Opinnäytetyöntekijä on tehnyt 100 % työaikaan lähes koko opintojensa ajan. Opintojen, työn ja perheen yhdistäminen on ollut ajoittain haasteellista ja vaatinut opinnäytetyöntekijältä asioiden priorisointia, tiukkaa aikatauluttamista, sitoutumista ja päättäväisyyttä. Opinnäytetyöntekijän olisi ollut mahdotonta sovittaa omia aikataulujaan toisen opiskelijan aikatauluihin, joten opinnäytetyön tekeminen yksin oli ainut realistinen vaihtoehto.

Aikataulussa pysyminen oli silti ajoittain haasteellista. Aihepiirisuunnitelman esittämisen jälkeen opinnäytetyön aihe käsiteltiin opettajien tiimissä. Projektisuunnitelman valmistumisen kannalta kahden viikon tauko oli koitua kohtalokkaaksi. Opinnäytetyöntekijä sai kuitenkin projektisuunnitelman valmiiksi ja esitti sen aikataulussa 3.5.2016. Opinnäytetyöntekijä toivoi saavansa tutkimusluvan ennen kunnan virkamiesten kesälomia. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska projektisuunnitelma hyväksyttiin vasta syyskuussa. Opinnäytetyön tekemiseen olikin tästä johtuen kolme kuukautta vähemmän aikaa, kuin mitä alun perin oli suunniteltu. Opinnäytetyöntekijä sai kuitenkin aikataulua kiinni, kun interventioiden aikataulua ja määrää tiivistettiin. Onneksi myös sairaslomilta vältyttiin.

Opinnäytetyön kirjoittamisen haasteena oli projektiluonteisen opinnäytetyön loppuraportin rakenne. Opinnäytetyöntekijä aloitti opinnäytetyön kirjoittamisen marraskuussa 2016 ja lähetti opinnäytetyön väliraportin sähköisessä muodossa ohjaavalle opettajalle saman kuun aikana. Marras-joulukuulle ajoittui perhe- ja kriisityön harjoittelujakso, ja sen aikana opinnäytetyöntekijällä ei ollut mahdollisuutta päästä opettajan ohjaukseen. Ensimmäinen ohjaukseynti toteutuikin vasta kevätlukukauden alettua 16.1.2017.

Opinnäytetyöntekijä on pitänyt koko Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin ajan sähköistä työpäiväkirjaa ja seurannut projektin edistymistä sen avulla. Laadunvarmistamiseksi opinnäytetyöntekijä on käyttänyt pääasiassa ensisijaisia lähteitä ja kerännyt palautetta sekä päiväkodin

henkilöstöltä että lapsiryhmältä. Näiden lisäksi opinnäytetyöntekijä on reflektoinut omaa toimintaansa itsearviointin avulla. Yhdessä lapsen parhaaksi projektiorganisaatiossa tapahtui erityislastentarhanopettajan osalta vaihdos, muuten projektiorganisaatio on pysynyt koko projektin ajan samana. Yhteistyö projektiorganisaation kanssa on sujunut koko projektin ajan joustavasti.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin budjetti ei sisältänyt lainkaan tuloja. Projektista syntyi kuitenkin jonkin verran kuluja, joista vastasi opinnäytetyöntekijä. Todellisia kuluja olivat matkakulut, toimistotarvikkeet, puhelinkulut ja materiaalikulut. Opinnäytetyöntekijä teki päiväkotiin yhteensä 12 edestakaista matkaa à 13,2 km. Näistä kertyi polttoainekuluja n. 12,00 €. Toimistotarvikkeisiin sisältyy tulospaperit ja tulostimen väri yhteensä 55,00 €. Puhelinkulujen tarkkaa määrää on lähes mahdoton arvioida, koska opinnäytetyöntekijällä puhelinliittymässä on kiinteä kuukausimaksu. Arviolta puhelinkuluja syntyi 5,00 €:n edestä. Materiaalilukuja syntyi ainoastaan taikataikinan valmistamista varten hankituista vehnä jauhoista, suolasta ja ruokaöljystä, yhteensä 4,00 €. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin projektibudjetti jää näin miinusmerkkiseksi ollen -76,00 € (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektibudjetti

TULOT	MENOT
0,00 €	matkakulut -12,00 €
	toimistokulut -55,00 €
	puhelinkulut -5,00 €
	materiaalikulut -4,00 €
tulot yhteensä 0,00 €	menot yhteensä -76,00 €

6 POHDINTA

Lapsuus on yksi merkittävimmistä vaiheista ihmisen elämässä. Lapsuudessa rakennetaan kivijalka, jolle myöhemmät kehitysvaiheet rakentuvat. Suomessa lasten varhaislapsuudelle on ominaista, että lapset ovat hoidossa kodin ulkopuolella. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu, mutta varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä on tukea vanhempien kasvatustehtävää.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi vaatii vanhemmiltaan ja varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yleensä enemmän kuin lapset keskimäärin. Jokaisella lapsella on kuitenkin yhtäläinen oikeus oppimiseen, huolenpitoon ja hyvinvointiin. Erityistä tukea tarvitsevien lapsien kohdalla tämä vaatii usein enemmän suunnittelua ja yhteistyötä. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa löydetään jokaisen lapsen vahvuudet ja kiinnitetään enemmän huomioita lapsen vahvuuksiin kuin puutteisiin. Päiväkodin henkilöstön perustason osaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja osaamisesta. Tällä opinnäytetyöllä päiväkodin henkilöstön perustason osaamista pyrittiin vahvistamaan tuomalla PCS-kuvat osaksi jokapäiväistä pienryhmätoimintaa. Perustason osaamisen vahvistamiseen pyrittiin vaikuttamaan myös tuottamalla erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön. Lapsiryhmälle suunnatut interventiot onnistuivat hyvin ja PCS-kuvat tukivat tavoitteena olevan toiminnan toteutumista. Päiväkodin henkilöstön palautteen mukaan PCS-kuvien käytön todettiin lisääntyneen jonkin verran päiväkodin arjessa Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan nähtiin olevan tiivis tietopaketti, josta löytyy käytännön vinkkejä siitä, miten lapsen kehitystä voi arjessa tukea.

Päiväkodin henkilöstölle suunnatun haastattelun tavoitteena oli nostaa esiin päiväkodin henkilöstön näkemykset, tuen tarpeet ja haasteet erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Haastattelun vastausprosentti jäi valitettavasti melko alhaiseksi. Haastatteluun vastanneiden vastauksia analysoimalla ja dokumentoimalla opinnäytetyöntekijä sai kuitenkin selkeän näkemyksen päiväkodin henkilöstön suurimmista tuen tarpeista ja haasteista erityistä tukea tarvitseviin lapsiin liittyen. Päiväkodin henkilöstön suurimmiksi huolenaiheiksi nousivat henkilöstöresurssien riittävyys ja suuret lapsiryhmät. Lasten tuen tarpeista esiin nousivat erityisesti kielelliset ja kommunikoinnin haasteet.

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin aikana opinnäytetyöntekijä sai ilokseen huomata, että Laihian kunnassa arvostetaan varhaiskasvatusta ja ollaan valmiita kehittämään sitä edelleen. Vuoden 2016 alussa kuntaan on perustettu sivistys- ja varhaiskasvatuslautakunnan asettama varhaiskasvatuksen kehittämistyöryhmä. Kehittämistyöryhmän toiminnan tuloksena on syntynyt organisaatioesitys, jonka tavoitteena on esimiestyön vahvistaminen koko varhaiskasvatuksen sektorilla. Päiväkodin henkilöstölle suunnatut haastattelut toteutettiin syksyllä 2016, ja vastauksissa nousi esiin toisen erityislastentarhanopettaja tarve. Helmikuussa 2017 Laihian kunnanhallitus on esittänyt varhaiskasvatukseen neljän uuden viran perustamista kehittämistyöryhmän organisaatioesityksen mukaan. Yksi näistä perustettavista viroista olisi toinen erityislastentarhanopettajan virka, joka lisäisi mahdollisuuksia panostaa muun muassa lasten puheopetukseen ja muuhun varhaiseen puuttumiseen. (Kyrönmaa 2017.)

Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toteuttamisajankohtana oli meneillään varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistaminen. Projektin sijoittuminen keskelle lainsäädännön uudistusta teki kirjoittamisprosessista hieman haasteellisen, koska lainsäädännön uudistamisen myötä myös keskeiset käsitteet uudistuivat. Opinnäytetyöntekijä avasikin tämän vuoksi kirjallisessa osuudessa lyhyesti keskeisimpiä uudistuneita käsitteitä.

Opinnäytetyöntekijällä ei ole aikaisempaa kokemusta projektityöskentelystä ja projektimuotoisen opinnäytetyön tekeminen onkin ollut opettavainen kokemus. Projektityöskentely ja erilaiset hankkeet ovat tätä päivää, joten Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin suunnittelusta, toteutuksesta ja loppuraportin kirjoittamisesta on varmasti hyötyä myös tulevaisuudessa. Opinnäytetyön aihe on ollut opinnäytetyöntekijälle mieluinen ja kyllästymistä projektin läpiviemiseen ei ole tapahtunut. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin kautta opinnäytetyöntekijä on voinut syventää ja laajentaa omaa vammaistyössä kertynyttä työkokemusta varhaiskasvatuksen sektorille. Opinnäytetyöntekijä on lukenut projektin aikana paljon varhaiskasvatukseen liittyvää kirjallisuutta ja nettilähteitä. Lukemisen kautta myös lähdekriittisyys on kehittynyt. Osa käytetyistä lähteistä oli yli viisi vuotta vanhoja, mutta niissä esitetyt asiat pätevät yhä edelleen.

Asioiden pohtiminen yksin on ollut välillä haasteellista. Ratkaisujen löytyminen ja asioiden eteneminen on kuitenkin auttanut eteenpäin. Parityöskentelyn suurimpia etuja olisivat olleet keskustelut ja toisen näkökulman saaminen käsiteltävään asiaan. Omalle tekstilleen sokeutuu, jolloin parin kritiikki olisi voinut myös parantaa kirjallista lopputulosta. Opiskelujen, työn ja

perheen yhteensovittaminen on ollut myös aika ajoin haasteellista. Aikataulussa pysyminen on kuitenkin antanut voimia ja intoa jatkaa kohti päämäärää.

Tämän opinnäytetyön tekemisen kautta opinnäytetyöntekijälle on konkretisoitunut sosionomin kompetenssit. Opinnäytetyöntekijän asiakastyöosaaminen kehittyi erityisesti lapsiryhmille suunnattujen interventioden suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja dokumentoinnin myötä. Eettinen osaaminen puolestaan kehittyi, kun opinnäytetyöntekijä huomioi erilaiset opinnäytetyöhön liittyvät lupa-asiat. Eettinen osaaminen vahvistui myös päiväkodin henkilöstölle suunnattujen haastattelujen suunnittelun, analysoinnin ja dokumentoinnin kautta.

Opinnäytetyöntekijän palvelujärjestelmäosaaminen vahvistui varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön ja varhaiskasvatuksen perusteisiin ja parasta aikaa meneillään oleviin uudistuksiin tutustumisen kautta. Palvelujärjestelmäosaaminen vahvistui myös paikallisesti, kun opinnäytetyöntekijä seurasi aktiivisesti omassa kunnassa meneillään olevia varhaiskasvatusta koskevaa päätöksentekoa.

Kriittinen osallistava yhteiskuntaosaaminen lisääntyi, kun opinnäytetyöntekijä pohti lainsäädännön vaikutuksia lapsiin ja varhaiskasvatuksen henkilöstöön. Uuden varhaiskasvatuslain myötä lapsiryhmien kokoja on Laihiallakin kasvatettu yli 3-vuotiaiden lasten ryhmissä. Opinnäytetyöntekijän näkemyksen mukaan tämä ei ole lasten edun mukaista. Suuressa ryhmässä yksittäiselle lapselle jää väijäämättä vähemmän aikaa, ja sillä voi olla negatiivisia seurauksia lapsen kasvuun ja kehitykseen. Myös varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee suuret lapsiryhmät ja henkilöstön riittävyyden suurimpana haasteenaan. On kuitenkin erittäin tärkeää, että ammattitaitoinen henkilöstö jaksaa työssään, koska vain siten voidaan taata laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen.

Opinnäytetyöntekijän tutkimuksellinen kehittämisosaaminen vahvistui opinnäytetyöprojektin läpi viemisen kautta. Opinnäytetyöntekijä harjaantui projektisuunnitelman tekemisessä, projektin toteuttamisessa, arvioinnissa ja raportoinnissa sekä laadullisen haastattelun toteuttamisessa, analysoinnissa, arvioinnissa ja dokumentoinnissa. Opinnäytetyöntekijän on sisäistänyt reflektiivisen työotteen ja tunnistaa olevansa tutkijana noviisi. Johtamisosaaminen ei myöskään ole opinnäytetyöntekijän vahvuus, mutta myös se on kehittynyt Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin toteuttamisen kautta.

Opinnäytetyöntekijä on varsin tyytyväinen Yhdessä lapsen parhaaksi -projektin onnistumiseen. Opinnäytetyöntekijän henkilökohtaisena tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa työelämälähtöinen opinnäytetyö, jossa yhdistyy varhaiskasvatus ja vammaistyössä hankittu työkokemus. Opinnäytetyöntekijä on ollut pitkään mukana työelämässä, ja sen vuoksi opinnäytetyöntekijälle oli tärkeää myös päiväkodin henkilöstön äänen esiin nostaminen. Yhdessä lapsen parhaaksi -projektissa toteutuivatkin kaikki opinnäytetyöntekijän itselleen asettamat tavoitteet.

LÄHTEET

- Alijoki, A. & Pihlaja, P. 2016. Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisen tuen tarpeiden näkökulmasta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty painos. Juva: PS-kustannus. 262–275.
- Choudhury, S. 1988. Project Management. New Delhi: Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited
- Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito – lapsen mahdollisuus. Stakes. Oppaita 58. Helsinki: Stakes.
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Karlsson, L. 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Juva: PS-kustannus.
- Korteikko, M. 2011. Sarjakuvittaminen lasten toiminnan ohjauksen ja sosiaalisten taitojen kehityksen tukena. Varhaiserityiskasvatuksen työntekijöiden haastattelu- ja havainnointitutkimus. Jyväskylän yliopisto, erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37352/URN:NBN:fi:jyu-201202121161.pdf?sequence=1>. Viitattu 27.11.2016.
- Kyrönmaa-lehti. 2017. Laihian väkiluku jatkaa kasvuaan. Saatavissa: <http://www.kyronmaa-lehti.fi/etusivu/407010.html>. Viitattu 4.2.2017.
- Laihian kunta. 2016a. Kolmiportainen tuki Laihian yhtenäiskoulussa. Saatavissa: http://www.laihia.fi/palvelut/opetus_ja_koulutus/erityisopetus/kolmiportainen_tuki. Viitattu 6.12.2016.
- Laihian kunta. 2016b. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2011. Saatavissa: http://www.laihia.fi/files/88/Laihian_kunnan_lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma.pdf. Viitattu 23.11.2016.
- Lastentarhanopettajaliitto. 2016. Toimiva integraatio päiväkodin arjessa. Saatavissa: <http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Esitteet>. Viitattu: 10.12.2016.
- Mayer-Johnson. 2016. What is Boardmaker. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mayer-johnson.com/what-is-boardmaker/>. Viitattu: 10.12.2016.
- Moberg, S. & Vehmas, S. 2009. Erityiskasvatuksen perusteet ja käytännöt. Teoksessa S. Moberg, J. Hautamäki, J. Kivirauma, U. Lahtinen, H. Savolainen & S. Vehmas (toim.) Erityispedagogiikka perusteet. Helsinki: WSOY. 47–73.
- Mäkitalo, T. 2015. Lapset ja nuoret 2. Luentomateriaalit. Centria-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö.
- Naukkarinen, A., Saloviita, T. & Murto, P. 2001. Inklusion haaste koululle. Oikeus yhdessä oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus, 199–203.

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2013. Lapsen aika. 12.–15. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2017. Uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelmat. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/180912_Vasuperusteet_koulutusmateriaali_Osa_1_netisivuille.pdf. Viitattu 8.2.2017.

Opetushallitus. 2016a. Varhaiskasvatus. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus. Viitattu 30.11.2016.

Opetushallitus. 2016b. Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet 2016. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. Viitattu 30.11.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Varhaiskasvatus. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>. Viitattu 30.11.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/05/varhaiskasvatus.html>. Viitattu 30.11.2016.

Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

Ruuska, K. 2005 Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. 5. uudistettu painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>. Viitattu 30.12.2016.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72925/URN%3aNBN%3afe201504225286.pdf?sequence=1>. Viitattu 9.11.2016.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>. Viitattu 30.12.2016.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Lasten päivähoito 2013 – Kuntakyselyn osaraportti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116231/Tr16_14.pdf?sequence=4. Viitattu 10.6.2016.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Varhaiskasvatus. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>. Viitattu 4.2.2017.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.—3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Varhaiskasvatukseen esitetään uusia virkoja. 2017. Kyrönmaa 9.2.2017, 3.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1P5>. Viitattu 30.12.2016.

Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Wilson, R.A. 2003. Special Education Needs in the Early Years. Second edition. New York: RoutledgeFalmer.

Woolfson, R. C. 2001. Virkku vekara. Tue lapsesi kehitystä. Helsinki: WSOY.

Mia Suomela

YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI

Päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta

**Opinnäytetyön projektisuunnitelma
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Huhtikuu 2016**

Sisällys

1 JOHDANTO.....	3
2 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI -PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	4
2.1 Projektin kuvaus	4
2.2 Projektin päätehtävät.....	5
2.3 Tulosten määrittely ja laatu.....	8
2.4 Projektissa huomioon otettavat säädökset, lait ja standardit.....	9
3 TIETOPERUSTA	11
3.1 Varhaiskasvatus.....	11
3.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi varhaiskasvatuksessa.....	11
4 PROJEKTIORGANISAATIO	13
5 PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA	14
5.1 Tehtäväluettelo ja aikataulu	14
5.2 Tehtävien työvaiheet ja -muodot	15
5.3 Resurssien hankinta ja käyttösopimukset	17
5.4 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit	18
6 PROJEKTIBUDJETTI	19
7 OHJAUSSUUNNITELMA.....	20
7.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmän kokoukset	20
7.2 Projektin tiedottaminen, dokumentointi ja laadunvarmistus	20
KIRJALLISUUS.....	22
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on pienten lasten elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen perustan luo valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Stakes 2005, 11.) Varhaiskasvatuksessa lapsen oppimisympäristö rakentuu vuorovaikutuksessa ryhmän muihin lapsiin ja aikuisiin, näin on myös erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla. Varhaiskasvatuksen henkilöstöltä erityistä tukea tarvitseva lapsi vaatii yleensä enemmän kuin keskivertolapsi. Moniammatillinen yhteistyö on yksi osa erityistä tukea tarvitsevan lapsen kanssa toimimista. Suurimman osan päivästä erityistä tukea tarvitseva lapsi on kuitenkin vertaisryhmässä muiden lasten kanssa.

Yhdessä lapsen parhaaksi-projektin tilaajana on Laihian kunnan varhaiskasvatus. Projektin toiminnalliset osuudet toteutetaan Oravametsän päiväkodissa. Yhdessä lapsen parhaaksi-projektin keskeisenä tavoitteena on nostaa esiin päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta päiväkodin arjessa, sekä nostaa esiin päiväkodin henkilöstön kokemat tuen tarpeet ja haasteet liittyen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin. Toiminnallisten interventioiden tavoitteena on henkilöstön perustason ohjaustaitojen vahvistaminen ja PCS-kuvien aktiivisempi käyttö tulevaisuudessa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, erityistä tukea tarvitseva lapsi, integraatio, kolmiportainen tuki, päiväkodin henkilöstö

2 YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI-PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

2.1 Projektin kuvaus

Haluan sisällyttää sosionomiopintoihini varhaiskasvatuskelpoisuuden, joten opinnäytetyöni suuntautuu varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyöni tilaaja on Laihian kunnan varhaiskasvatus ja toiminnalliset osuudet tullaan toteuttamaan Oravametsän päiväkodissa X ryhmässä. Vuonna 2011 laaditussa Laihian kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa varhaiskasvatuksen yhdeksi kehittämistarpeeksi on nostettu erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrän lisääntyminen ja henkilöstön koulutuksen tarve. (Laihian lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2011, 10.)

Yhdessä lapsen parhaaksi-projektin aihe on ajankohtainen, koska erityistä tukea tarvitsevia lapsia on yhä useammin integroituna päiväkotiryhmiin. Vuonna 2013 kunnallisessa päivähoitossa oli yhteensä 16 493 erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Vuoden 2010 lukuun verrattuna erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä nousi kahdeksalla prosentilla. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos 2014.) Varhaiskasvatus on myös aiheena varsin ajankohtainen. Varhaiskasvatustlain uudistuksen ensimmäinen osa tuli voimaan 1.8.2015. Uudistuksen myötä kunnilla on mahdollisuus suurentaa päiväkodin lapsiryhmän kokoa siten, että yhtä hoitajaa kohden voi yli kolmevuotiaiden ryhmässä olla seitsemän lapsen sijaan kahdeksan lasta. Tämän lisäksi Opetushallituksessa on parhaillaan valmisteilla varhaiskasvatuksen perusteiden uudistaminen, jonka keskeinen tavoite on parempien edellytysten luominen kasvatus- ja opetustyölle, lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle sekä kestäväälle tulevaisuudelle varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2016.)

Laihian kunnan perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa on käytössä kolmiportaisen tuen malli. Sen mukaan jokaiselle lapselle suunnattuun yleiseen tukeen kuuluu lapsen kohtaaminen yksilönä ja tuen tarjoaminen riittävän varhaisessa vaiheessa. Kolmiportaisen tuen toisessa vaiheessa lapselle tarjottavien tukitoimien määrää ja laatua tehostetaan. Tehostettua tukea annetaan, jos yleisen tuen keinot eivät riitä. Tehostetun tuen tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmien lisääntyminen. Tehostetussa tuessa lapsen on mahdollista saada esimerkiksi avustaja tai erilaisia terapioida. Erityinen tuki on kolmiportaisen tukijärjestelmän kolmas

porras, jonka piiriin lapsi siirtyy, jos tehostetun tuen muodotkaan eivät ole riittäviä. (Laihia 2016.)

Laadukas varhaiskasvatus ottaa huomioon erilaiset lapset yksilöinä. Toiminnan suunnittelussa tulee huomioida lapsen ikä- ja kehitystaso, sekä lasten erilaiset oppimistyyli. Varhaiskasvatuksessa toiminnan suunnittelun lähtökohtina ovat lapselle ominaiset toimintatavat: leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen kokeminen. Laadukkaassa toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lasten erilaiset oppimistyyli: visuaalinen, audittiivinen, taktiilinen ja kinesteettinen oppimistyyli. Tämän opinnäytetyön lapsiryhmille suunnattujen interventioiden punaisena lankana on lasten iän- ja kehitystason, lapselle ominaisten toimintatapojen ja erilaisten oppimistyylien yhdistäminen. Opinnäytetyöprojektin pääkäsitteitä ovat laadukas varhaiskasvatus, erityistä tukea tarvitseva lapsi, erilaiset oppimistyyli ja osallisuuden kokeminen.

Opinnäytetyöni etenee projektisuunnitelman mukaan. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tavoitteena luoda viestinnän ja visuaalisten keinojen avulla kokonaisuus, jossa asetetut tavoitteet toteutuvat (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Opinnäytetyöprojekti sisältää yhteensä kuusi interventiota. Ensimmäinen interventio on suunnattu päiväkodin henkilöstölle. Interventiossa päiväkodin henkilöstölle kerrotaan opinnäytetyöprojektista ja jaetaan haastattelulomakkeet. Erityislastentarhanopettajan haastattelu toteutetaan tämän intervention aikana. Neljä seuraavaa interventiota toteutetaan päiväkodin lapsiryhmissä. Kuudes interventio on suunnattu päiväkodin henkilöstölle, ja siinä tapahtuu tiedotus opinnäytetyöprojektin lopputuloksista.

2.2 Projektin päätehtävät

Tämän projektimuodossa toteutettavan opinnäytetyön päätehtävänä on selvittää päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta, sekä tuoda esiin henkilöstön kokemat tuen tarpeet ja haasteet liittyen erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimiseen. Pienryhmissä suoritettavien interventioiden tavoitteena on lisätä päiväkodin henkilöstön perustason ohjaustaitoja ja PCS-kuvien käyttöä päiväkodin arjessa. Projektin tuotoksena valmistuu erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön.

TAULUKKO 1. Projektin päätehtävät

päätehtävä	menetelmä
henkilöstön kokemusten selvittäminen	Elton haastattelu henkilöstön haastattelulomakkeet
henkilöstön kokemat tuen tarpeet ja haasteet	vastausten analysointi
perustason ohjaustaitojen lisääminen	interventiot lapsiryhmässä
PCS-kuvien käytön lisääminen päiväkodin arjessa	PCS-kuvien käyttäminen interventioissa palautelomake opinnäytetyöprosessista, vastausten analysointi
projektin tuotos	erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön

Oravametsän päiväkodissa on jo jonkin verran käytössä PCS-kuvia. PCS-kuvien käytön lisääminen päiväkodin arjessa nousi esiin keskustelussa päiväkodin erityislastentarhanopettajan kanssa ja on siten yksi projektin tavoite. Kuvien käyttäminen toiminnan ohjauksen tukena hyödyttää toivotun toimintatavan toteutumista, toiminnan ohjauksen ennakoitua, strukturointia, hyvän ilmapiirin toteutumista, tilanteen rauhoittumista, lapsen tarkkaavaisuuden suuntaamista ja muistia. Kuvien on todettu auttavan useita erilaisia tuen tarpeen omaavia lapsia, kuten kielellisistä vaikeuksista omaavia lapsia, toiminnanohjauksen, keskittymisen tai arjen haasteita omaavia lapsia. (Korteikko 2011, 73.)

Interventioiden osalta opinnäytetyön tavoitteet on jaettu tulos-, toiminnallisiin ja oppimistavoitteisiin taulukon 2 mukaisesti. Nämä tavoitteet koskettavat lasta, päiväkodin henkilöstöä ja opinnäytetyön tekijää.

Oppimistavoitteet lapsiryhmän osalta liittyvät itseilmaisuuksiin erilaisten pienryhmätoimintojen kautta. Organisaation osalta oppimistavoitteena on perustason ohjaustaitojen vahvistaminen ja PCS-kuvien käytön lisääminen päiväkodin arjessa. Opinnäytetyön tekijän osalta oppimistavoitteena on projektityöskentelyn ja VAKA-kompetenssien sisäistäminen, omien ohjaustaitojen kehittyminen ja ammatillinen kasvu

Toiminnallisena tavoitteena on lapsiryhmän osalta osallisuuden kokeminen ja palautteen antaminen hymiöiden avulla. Organisaation osalta toiminnallisena tavoitteena on projektityöskentelyyn osallistuminen, haastatteluun vastaaminen ja lapsiryhmälle suunnattuihin interventiöihin osallistuminen. Opinnäytetyön tekijän osalta toiminnalliset tavoitteet liittyvät opinnäytetyöprojektin toteuttamiseen, henkilöstön haastattelujen toteuttamiseen, analysointiin ja dokumentointiin sekä lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja dokumentointiin.

Päiväkodin henkilöstön kokemukset erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisesta, sekä henkilöstön kokemat tuen tarpeet haasteet kerätään laadullisen haastattelun avulla. Laadullisen haastattelun lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutettavassa teemahaastattelussa kysymykset ovat avoimia ja ne vastaavat kysymyksiin mitä, miten ja miksi. Näin vastaajan on helpompi kuvailla ja selittää omia ajatuksiaan ja näkemyksiään aiheesta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63—64.)

Lapsiryhmän osalta tulostavoitteena on suunniteltuun toimintaan osallistuminen ja onnistumisen kokemukset. Organisaation tulostavoitteena on päiväkodin moniammatillisen yhteistyön parantuminen, henkilöstön koulutustarpeiden huomioiminen, erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan käyttöönotto ja opinnäytetyön tulosten kirjaaminen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Opinnäytetyön tekijän tulostavoitteena on VAKA-kelpoisuus, opinnäytetyön valmistuminen ja lopputuloksista tiedottaminen sekä projektin oheistuotteena syntyvän erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan valmistaminen.

TAULUKKO 2. Projektiopinnäytetyön tavoitteet

	Lapsi / lapset	Organisaatio	Opiskelija
Oppimistavoitteet	Itseilmaisu musiikki-maalauksen avulla, keskittyminen Itseilmaisu, omien ajatusten esille tuominen sadutuksen kautta	Perustason osaamisen vahvistaminen PCS-kuvien käytön lisääminen päiväkodin arjessa	Projektityöskentelyn sisäistäminen Ohjaustaitojen kehittyminen Sosionomin VAKA-kompetenssien sisäistäminen

TAULUKKO 2. (jatkuu)

	Liikunnan riemun kokeminen, rauhoittuminen		Ammatillinen kasvu
Toiminnalliset tavoitteet	Osallisuuden kokeminen Palautteen antaminen	Projektityöskentelyyn osallistuminen Haastatteluun vastaaminen Interventioihin osallistuminen	Opinnäytetyön toteuttaminen projektin muodossa Henkilöstön haastattelujen toteuttaminen, tulosten analysointi ja dokumentointi Lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja dokumentointi
Tulostavoitteet	län ja kehitystason mukaiseen toimintaan osallistuminen, onnistumisen kokemukset	Erytystä tukea tarvitsevan lapsen opas päiväkodin käyttöön Moniammatillisen yhteistyön parantaminen Henkilöstön koulutustarpeiden huomioiminen Opinnäytetyön tulosten kirjaaminen kunnan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan	Valmis opinnäytetyö Haastattelun tuloksista tiedottaminen Erytystä tukea tarvitsevan lapsen oppaan tuottaminen

2.3 Tulosten määrittely ja laatu

Opinnäytetyön tulosten määrittelyssä käytetään palautetta, jota kerätään toiminnallisten interventioiden jälkeen kirjallisena työelämäohjaajalta (LIITE 11/13). Lapsiryhmän palaute kerätään yksinkertaisten hymiöiden avulla. Hymiöitä on kolme erilaista ja lapsi saa antaa hänen

mielipidettään vastaavan hymiön palautelaatikkoon. Opinnäytetyön tekijä osallistuu itse interventioiden pitämiseen. Interventioissa käytetään osallistuvaa havainnointia. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkimuksen tekijä toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa tiedonantajensa kanssa. (Tuomi & sarajärvi 2009, 82.) Interventioiden jälkeen opinnäytetyön tekijä reflektoi omaa suoriutumistaan itsearviointilomakkeen avulla (LIITE 12/13).

Päiväkodin henkilöstön haastattelun (LIITE 2/13) ja erityislastentarhanopettajan haastattelun (LIITE 3/13) osalta aineiston analysoinnissa käytetään induktiivista analyysiä. Induktiivisen analyysin lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu, jossa haastateltavien ääni pääsee esille. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

Projektin aikana opinnäytetyön tekijä hyödyntää saamaansa palautetta ja ottaa sen huomioon seuraavien interventioiden toteutuksessa. Opinnäytetyöprosessin osalta palaute kerätään päiväkodin henkilöstöltä kirjallisena kuudennessa interventiossa (LIITE 13/13).

2.4 Projektissa huomioon otettavat säädökset, lait ja standardit

Tärkein opinnäytetyötä ohjaava laki on laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36 ja asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja sitä sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja muun palvelujen tuottajan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.) Erityistä tukea tarvitsevan lapsen oikeuksia määritellään lisäksi sosiaalihuoltolaissa 30.12.2014/1301 (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301).

Hallituksen esityksen HE80/2015 subjektiivista päivähoito-oikeutta rajataan puolipäiväiseksi silloin, kun toinen vanhemmista hoitaa toista lasta kotona. Esityksen mukaan myös lapsiryhmän kokoa ollaan kasvattamassa yli kolmivuotiaiden lasten ryhmissä. Lain on tarkoitus tulla voimaan elokuun alussa 2016. (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.)

Varhaiskasvatuksen sisältöä ohjaavista asiakirjoista tärkein on varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Opinnäytetyön sisältöä ohjaa myös Laihian lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuodelta 2011.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtion että kunnan taholta erilaisilla asiakirjoilla. Valtakunnallinen ohjaus sisältää lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman perusteet. Kunnallinen ohjaus sisältää kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan varhaiskasvatussuunnitelman, yksikön varhaiskasvatussuunnitelman, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen esiopetuksen suunnitelman. (Stakes 2005, 8—9.)

Lapselle ominaisia toimintatapoja ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Lapselle ominaiset toiminnan tavat ohjaavat kasvattajayhteisön toimintatapoja, ja ne tulee ottaa huomioon sekä toiminnan suunnittelussa että toteutuksessa. (Stakes 2005, 20.) Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen toteutuvat varhaiskasvatuksessa lapselle ominaisten toimintatapojen kautta. (Stakes 2005, 26.)

3.2 Erityistä tukea tarvitseva lapsi varhaiskasvatuksessa

Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma eli VASU yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa (Stakes 2005, 32). Varhaiskasvatuksessa erityisen tuen lähtökohtana on laaja-alainen näkemys lapsen tuen tarpeista ja niihin vastaaminen varhaiskasvatuksen keinoin. Arvioinnin lähtökohtana on vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsella aiemmin todettu erityisen tuen tarve. Lapsen erityisen tuen tarve voi ilmetä fyysisen kehityksen tai motoriikan alueella, tarkkaavaisuuden suuntaamisessa tai ylläpitämisessä, kielen ja kommunikaation alueella, kognitiivisissa oppimisen valmiuksissa ja sosiaalisen tai emotionaalisen kehityksen osa-alueella. Tuen tarve voi olla synnynnäinen tai se voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat

tai ne eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Erityisen tuen tarpeen kesto vaihtelee lapsen tilanteesta riippuen. (Huhtanen 2004, 19.)

Lapsen erityisen tuen tarpeet ja tukitoimet kirjataan lapsen VASU:un. Suunnittelussa on tärkeää luoda kokonaiskuva lapsesta, hänen vahvuuksistaan ja lasta kiinnostavista asioista. Tukitoimet järjestetään mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että erityistä tukea tarvitseva lapsi toimii ryhmässä muiden lasten kanssa. (Stakes 2005, 35—36.)

Olemassa olevat lait ja asetukset määrittelevät erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten hoitoa varsin niukasti. Nykyiset säännökset ohjaavat yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, lausunnon hankkimista sekä henkilöstön määrän ja ryhmäkoon arviointia. (Mäkitalo 2015.) Erityispedagogiikassa on perinteisesti keskitytty yksilöön ja hänen vammaansa, vaikeuksiinsa tai puutteisiinsa. Kaikilla lapsilla on kuitenkin samat perustarpeet: tarve kuulua johonkin, kokea turvallisuutta, olla aktiivinen, oppia uutta, liikkua ja luoda. Pedagogiikan lähtökohtana tulisikin olla se, että lapset ovat ensisijaisesti kehittyviä ja oppivia, eikä niinkään lapsen vammat, vaikeudet ja puutteet. (Hujala & Turja 2016, 265.)

Varhaiskasvatuksen peruslähtökohta on laadukas kasvu- ja oppimisympäristö. Laadukkaassa oppimisympäristössä lapsen tuen tarpeisiin vastataan automaattisesti. Tällöin lapsen erityisen tuen tarve jää tavallaan huomiotta. Yleinen tuki onkin ensimmäinen keino vastata kaikkien lasten tuen tarpeisiin. Yleisen tuen antaminen ei vaadi erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä, vaan sitä voidaan antaa heti, kun lapsen tuen tarve huomataan. (Hujala & Turja 2016, 266.)

4 PROJEKTIOORGANISAATIO

Opinnäytetyön tilaajana on Laihian kunnan varhaiskasvatus ja se tullaan toteuttamaan Oravametsän päiväkodissa. Päiväkodissa on neljä lapsiryhmää, jotka ovat nimeltään: liito-oravat, tupsukorvat, pörröhännät ja kurret. Kussakin ryhmässä on noin 20 lasta. Päiväkodissa on parasta aikaa meneillään laajennus, joka valmistuu elokuussa 2016. Laajennuksen jälkeen päiväkodissa tulee olemaan kuusi lapsiryhmää.

Projektiorganisaatioon kuuluvat Centria ammattikorkeakoulun puolesta opinnäytetyön ohjaaja Anne Jaakonaho, päiväkodin puolesta työelämäohjaaja (ei ole vielä nimetty), yhden lapsiryhmän muu henkilöstö ja lapset sekä opinnäytetyön tekijä. Projektin asiantuntijana toimii päiväkodin erityislastentarhanopettaja ja päiväkodin muu henkilöstö. Päävastuun opinnäytetyöprojektin suunnittelusta ja toteutuksesta kantaa opinnäytetyön tekijä, joka toimii projektipäällikkönä.

5 PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA

5.1 Tehtäväluettelo ja aikataulu

Opinnäytetyön aiheen ja tutkimusmenetelmän päättäminen	tammikuu 2016
Opinnäytetyön aiheen esittäminen opettajalle	tammikuu 2016
Soitto päiväkodin johtajalle, opinnäytetyön aiheen esittäminen	5.2.2016
Soitto päiväkodin johtajalle ja erityislastentarhanopettajalle	11.2.2016
Opinnäytetyösopimuksen allekirjoittaminen päiväkodissa, keskustelua	17.2.2016
Opinnäytetyön aihepiirisuunnitelman kirjoittaminen	helmikuu 2016
Aihepiirisuunnitelman esittäminen koulussa	7.3.2016
Opinnäytetyöseminaariin osallistuminen	18.3.2016
Ohjaavalta opettajalta lupa edetä opinnäytetyön suunnittelussa	21.3.2016
Kirjallisuuden hankkimista ja siihen tutustumista	maaliskuu 2016
Opettajan allekirjoitus opinnäytetyösopimukseen	12.4.2016
Opinnäytetyön projektisuunnitelman kirjoittaminen	huhtikuu 2016
Opinnäytetyösopimuksen toimittaminen päiväkotiin, keskustelua	21.4. 2016
Opinnäytetyöseminaari: opinnäytetyön projektisuunnitelman esittäminen	3.5.2016
Opinnäytetyön projektisuunnitelman korjaaminen / täydentäminen	kesäkuu 2016
Tutkimusluvan hakeminen	kesäkuu 2016
Kirjallisuuden hankkimista ja siihen tutustumista	kesä-elokuu 2016
Ensimmäinen interventio päiväkodin henkilöstölle	elokuu 2016
Infokirjeet lasten vanhemmille	syyskuu 2016
Päiväkodin henkilöstön haastattelujen analysointi ja dokumentointi	lokakuu 2016
Interventiot lapsiryhmissä	loka-marraskuu 2016
Opinnäytetyön kirjoittaminen	marras- joulukuu 2016
Interventio päiväkodin henkilöstölle	helmikuu 2017
Opinnäytetyön ensimmäinen versio omalle ohjaajalle	kevät 2017
Opinnäytetyön korjattu versio valmis	kevät 2017
Kypsyyskoe	kevät 2017

5.2 Tehtävien työvaiheet ja –muodot

Tämän opinnäytetyön työvaiheet etenevät projektin muodossa sisältäen aloituksen, toiminnan ja lopetuksen. Aloitus sisältää suunnittelua, tavoitteiden asettamista ja yhteistyöverkoston luomista, sekä sopimusten laadinnat ja tutkimusluvan hakemisen. Toimintavaiheeseen kuuluvat interventio päiväkodin henkilöstölle, henkilöstön haastattelut - niiden analysointi ja dokumentointi, sekä interventiot lapsiryhmissä – niiden arviointi ja dokumentointi. Toimintavaiheeseen kuuluu myös opinnäytetyön kirjoittaminen. Lopetusvaiheeseen sisältyy interventio päiväkodin henkilöstölle. Lopetusvaiheen interventiossa henkilöstöä tiedotetaan projektin lopputuloksista ja henkilöstöltä kerätään palaute koko opinnäytetyöprojektistä. Projektin lopetusvaiheessa kunnan sivistys- ja varhaiskasvatusjohtajalle luovutetaan myös kirjallinen yhteenveto projektin lopputuloksista.

Lapsiryhmän interventiot toteutetaan pienryhmissä aamupiirin jälkeen. Interventioiden työvaiheet ovat aloitus, toiminta ja lopetus. Aloituksessa lapsille kerrotaan tulevasta toiminnasta ja annetaan toimintaohjeet PCS-kuvia apuna käyttäen. Toimintavaihe tapahtuu ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Lopetusvaiheessa lapset ja mukana ollut päiväkodin työntekijä antavat oman palautteensa interventiosta. Opinnäytetyön tekijä arvioi omaa suoriutumistaan itsearviointilomakkeen avulla ja suorittaa osallistuvaa havainnointia interventioiden aikana.

TAULUKKO 3. Interventiosuunnitelmat

Interventio	Tavoite ja tarkoitus	Menetelmä / välineet	Mittaus
1 Projektista tiedottaminen	Esittelen itseni ja kerron henkilöstölle opinnäytetyöprojektistäni Haastattelulomakkeiden jakaminen ja erityislastentarhanopettajan haastattelu	Henkilöstön kokouksen osallistuminen Haastattelulomakkeet	Itsearviointi Osallistuva havainnointi

TAULUKKO 3. (jatkuu)

2 Lapsiryhmään tutustuminen	<p>Esittelen itseni ja tutustun lapsiryhmään ja ryhmän aikuisiin, opettelen nimet</p> <p>Havaintojen tekeminen</p> <p>Projektista kertominen</p>	<p>Osallistun ryhmän aamupiiriin ja olen mukana jokaisen pienryhmän toiminnassa, teen havaintoja</p>	<p>Itsearviointi</p> <p>Osallistuva havainnointi</p>
3 Pienryhmäinterventio, musiikkimaalaus	<p>Taiteellinen kokeeminen</p> <p>Aistien yhteistyö</p> <p>Luovuuden kokeminen</p>	<p>PCS-kuvat</p> <p>Vesivärit, siveltimeet, paperi, vesikupit, cd-soitin, cd-levy</p>	<p>Itsearviointi</p> <p>Osallistuva havainnointi</p> <p>Ohjaajan arviointi</p> <p>Lasten arviointi</p>
4 Pienryhmäinterventio, sadutus, taikataikina	<p>Omien ajatusten esille tuominen</p> <p>Osallisuuden ja läsnäolon kokeminen</p> <p>Aistien yhteistyö</p> <p>Luovuuden kokeminen</p>	<p>PCS-kuvat</p> <p>Musiikkimaalauksessa syntyneet tuotokset, kynä ja paperia</p> <p>Taikataikina</p>	<p>Itsearviointi</p> <p>Osallistuva havainnointi</p> <p>Ohjaajan arviointi</p> <p>Lasten arviointi</p>
5 Pienryhmäinterventio, temppurata	<p>Liikunnan riemun kokeminen</p>	<p>PCS-kuvat</p> <p>Herne pussit, patjat,</p>	<p>Itsearviointi</p> <p>Osallistuva</p>

TAULUKKO 3. (jatkuu)

	Motoriikan harjaantuminen Aistikuormituksen tasaantuminen	keilat, pallot, hularenkaat	havainnointi Ohjaajan arviointi Lasten arviointi
6 Projektin lopputuloksista tiedottaminen	Projektin päätös ja lopputuloksista tiedottaminen	Henkilöstön palaveriin osallistuminen Erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas Kirjallinen raportti projektin lopputuloksista Kirjallisen raportin toimittaminen kunnan sivistys- ja varhaiskasvatustoimittajalle	Itsearviointi Osallistuva havainnointi Palautelomake opinnäytetyöprosessista

5.3 Resurssien hankinta ja käyttösopimukset

Projektin toteutus edellyttää tutkimusluvan saamista Laihian kunnan sivistys- ja vapaa-ajanjohtaja Markus Hyytiseltä. Lisäksi lasten vanhemmilta tarvitaan lupa interventioihin osallistumiseen.

Projekti toteutetaan päiväkodin tiloissa ja henkilöstö osallistuu projektiin työajallaan, joten erillisiä tila- tai palkkakuluja ei synny. Opinnäytetyön tekijä hankkii kirjallisuutta kirjastoista ja netin kautta. Interventioissa opinnäytetyön tekijä saa käyttää päiväkodin materiaaleja musiikkimaalauksessa sekä päiväkodin välineitä temppuradan toteuttamisessa. Materiaalikuluja syntyy ainoastaan taikataikinan valmistamisesta.

5.4 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Projektin tässä vaiheessa ei ole tiedossa työelämäohjaajaa eikä lapsiryhmää, jossa interventiot toteutetaan. Projektin tarkoituksena on vahvistaa päiväkodin henkilöstön perustason osaamista erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisessa. Opinnäytetyön tekijä suunnittelee interventiot näiden tavoitteiden pohjalta. Interventiosuunnitelmiin voi tulla muutoksia projektin edetessä.

Interventioiden toteutuminen voi estyä mahdollisten sairastumisten takia, ja se voi vaikuttaa projektin aikatauluun. Henkilöstön haastattelun osalta vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi ja se puolestaan vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

6 PROJEKTIBUDJETTI

Projektin budjetti on kuvitteellinen arvio syntymistä kuluista. Arvio syntyvistä kuluista on esitetty alla (TAULUKKO 4).

TAULUKKO 4. Projektibudjetti

TULOT	
	0 €
Tulot yhteensä	0 €
MENOT	
Palkkakulut	- 5452,00 €
Matkakulut	- 77,40 €
Toimistotarvikkeet	- 55,00 €
Puhelinkulut	- 10,00 €
Materiaalikulut	- 5,00 €
Menot yhteensä	- 5599,40 €

Projekti ei ole taloudellisesti kannattava, koska se ei sisällä lainkaan tuloja. Opinnäytetyön laajuus on 400 tuntia opiskelijan työtä. Projektin palkkakulut on laskettu nykyisen tuntipalkan ni 13,63€ mukaan. Kodin ja päiväkodin välinen matka on 12 kilometriä. Matkakulut on saatu kertomalla matkan pituus verohallinnon vuoden 2016 kilometrikorvauksella 0,43 €. Kodin ja päiväkodin välisiä edestakaisia matkoja on budjettiin laskettu 15 matkaa. Toimistotarvikkeet sisältävät tulostimien värit ja tulostuspaperia. Oman puhelimen käyttöön on arvioitu 10,00 €. Materiaalikustannukset sisältävät taikataikinan tekemiseen sisältyvät tarvikkeet. Projektista syntyvät todelliset kulut ovat matka-, toimisto-, puhelin ja materiaalikulut. Näistä kuluista vastaa opinnäytetyön tekijä.

7 OHJAUSSUUNNITELMA

7.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmän kokoukset

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan luennot alkoivat tammikuussa 2016. Jo ensimmäisistä tunteista lähtien aloin miettimään opinnäytetyön aihetta. Otin yhteyttä Oravametsän päiväkodin johtajaan opinnäytetyön aiheen puitteissa helmikuussa 2016, ja ehdotin hänelle opinnäytetyön aihettani. Opinnäytetyön aiheeni kiinnosti päiväkodin johtajaa, ja opinnäytetyön yhteistyösopimus solmittiin hänen kanssaan jo saman kuun aikana. Keskustelin opinnäytetyön aiheesta myös päiväkodin erityislastentarhanopettajan kanssa, ja hän esitti oman toiveensa opinnäytetyön sisällön suhteen.

Centria ammattikorkeakoulun puolesta opinnäytetyön yhteistyösopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2016. Kävin tapaamassa Oravametsän päiväkodin johtajaa uudelleen huhtikuussa 2016, ja tällöin keskustelimme projektin aikataulusta sekä ryhmästä, jossa interventiot tullaan toteuttamaan syksyn 2016 aikana.

Työelämäohjaajan ja lapsiryhmän osalta tilanne on tässä vaiheessa vielä avoin, koska päiväkodin henkilöstöä ja lapsia ei ole vielä jaettu ensi syksyn ryhmiin. Olen yhteydessä päiväkohtiin vielä toukokuun aikana työelämäohjaajan ohjaajan nimeämisen osalta. Nimeämisen jälkeen olen yhteydessä häneen opinnäytetyön tavoitteiden, sisällön ja aikataulujen suhteen.

7.2 Projektin tiedottaminen, dokumentointi ja laadunvarmistus

Opinnäytetyön tekijä pitää sähköistä opinnäytetyöpäiväkirjaa ja seuraa sen avulla opinnäytetyön edistymistä. Opinnäytetyön tekijä käy henkilökohtaisesti tapaamassa päiväkodin henkilöstöä heidän kokouksessaan ja esittelee opinnäytetyön aiheen. Muu tiedottaminen päiväkohtiin tapahtuu olemalla yhteydessä työelämäohjaajaan joko puhelimitse tai käymällä henkilökohtaisesti paikan päällä.

Centria ammattikorkeakoulun puolesta opinnäytetyötä ohjaa Anne Jaakonaho. Opinnäytetyön tekijä on yhteydessä opinnäytetyön ohjaajaan joko sähköpostin tai puhelimen avulla tai sopimalla henkilökohtaisen tapaamisajan. Opinnäytetyön ohjausprosessi sisältää maksimissaan viisi ohjauskertaa. Opinnäytetyön väliraportointi on sovittu pidettäväksi syksyn 2016 aikana.

Projektin laadunvarmistus tapahtuu hyvällä suunnittelulla, jonka pohjana käytetään laadukkaita lähteitä. Haastattelun aineistoa käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja kyselyihin vastataan nimettömästi. Opinnäytetyön tekijä tekee yhteistyötä päiväkodin henkilöstön ja lapsiryhmän kanssa sekä kerää palautetta niin lapsilta kuin päiväkodin henkilöstöltä. Lisäksi opinnäytetyön tekijä suorittaa itsearviointia.

KIRJALLISUUS

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatustilain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140341>. Viitattu 24.4.2016.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huisman, T. & Nissinen, A. 2005. Oppiminen, oppimistyylit ja liikunta. Teoksessa P. Rintala, T. Ahonen, M. Cantell & A. Nissinen (toim.) Liiku ja opi. Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. 25—46.

Hujala, E & Turja, L (toim.). 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. painos. Juva: PS-kustannus

Korteikko, M. 2011. Sarjakuvittaminen lasten toiminnan ohjauksen ja sosiaalisten taitojen kehityksen tukena. Varhaiserityiskasvatuksen työntekijöiden haastattelu- ja havainnointitutkimus. Jyväskylän yliopisto, erityispedagogiikan pro gradu-tutkielma. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37352/URN:NBN:fi:jyu-201202121161.pdf?sequence=1>. Viitattu 10.6.2016.

Laihian kunta 2016. Kolmiportainen tuki Laihian yhtenäiskoulussa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.laihia.fi/palvelut/opetus_ja_koulutus/erityisopetus/kolmiportainen_tuki. Viitattu 10.6.2016.

Laihian kunta 2016. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2011. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://laihia.fi/haku?searchterms=lasten+ja+nuorten+hyvinvointisuunnitelma>. Viitattu 17.4.2016.

Mäkitalo, T. 2015. Lapset ja nuoret 2. Luentomateriaalit. Centria-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö.

Opetushallitus. Osaamisen asialla – Opetushallituksen blogi 12.4.2016. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.oph.fi/ajankohtaista/blogi/101/0/vastaamalla_voit_vaikuttaa_varhaiskasvatuksen_kehittamiseen_ja_laatuun. Viitattu 17.4.2016.

Opetushallitus. VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus. Viitattu 17.4.2016.

Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki#L1P3>. Viitattu 24.4.2016.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Www-dokumentti. Saatavissa:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Viitattu 17.4.2016.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2014. Lasten päivähoito 2013 – Kuntakyselyn osaraportti. Www-dokumentti. Saatavissa:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116231/Tr16_14.pdf?sequence=4. Viitattu 10.6.2016.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatuslaki. 19.1.1973/36. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>. Viitattu 24.4.2016.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

SAATEKIRJE KYSELYYN

Olen Mia Suomela toisen vuosikurssin sosionomiopiskelija Centria-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta. Opinnäytetyöni tilaaja on Laihian kunnan varhaiskasvatus ja se tullaan toteuttamaan Oravametsän päiväkodissa. Toivon teidän päiväkodin henkilöstön tuovan esille mielipiteitänne aiheesta osallistumalla kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja siihen vastataan anonyymisti. Vastaukset palautetaan suljetussa kirjekuoressa päiväkodissa olevaan palautuskassiin 25.10. 2016 mennessä. Vastaajan henkilöllisyys ei tule esiin missään vaiheessa ja vastauksia käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Kyselylomakkeet hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Valmis opinnäytetyö on luettavissa nimelläni ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseuksessa (www.theseus.fi). Tavoitteenani on saada opinnäytetyöni valmiiksi syksyn 2017 aikana.

Ystävällisin terveisin:

Mia Suomela

mia.suomela@cou

HENKILÖSTÖN KOKEMUKSIA ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN HUOMIOIMISESTA**Kysymykset päiväkodin henkilöstölle**

1. Millainen koulutus sinulla on? Milloin olet valmistunut?

2. Oletko suorittanut erityispedagogiikan lisäopintoja?

Lapsen erityisen tuen tarve voi ilmetä fyysisen kehityksen, motoriikan, tarkkaavaisuuden suuntaamisen ja ylläpitämisen, kielen ja kommunikaation alueella, kognitiivisissa oppimisen valmiuksissa ja sosiaalisen tai emotionaalisen kehityksen osa-alueella. Erityisen tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat.

3. Onko tämän hetkisessä ryhmässäsi erityistä tukea tarvitseva lapsi / lapsia? Jos on, millaista erityistä tukea lapsi / lapset tarvitsevat?

4. Millaisena näet omat ohjaustaitosi (eettisyys, lasten yksilölliset tarpeet, toiminnan suunnittelu, palvelujärjestelmän tuntemus) erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjaamisessa? Millaisia lisä- tai täydennyskoulutustarpeita sinulla on?

5. Millaiset tilanteet / asiat näet haasteellisena erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisessa?

6. Millaista tukea saat erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimiseen? Millaista tukea tarvitsisit?

Kolmiportaisen tuen tavoitteena on tuen tarpeen varhainen havaitseminen, ennaltaehkäisy ja ongelmien syventymisen ehkäisy. Kolmiportainen tuki jakaantuu yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen.

7. Miten kolmiportaisen tuen malli toteutuu päiväkodissa?

8. Miten lapsen tuen tarpeisiin vastaan päiväkodin arjessa?

9. Mitä mieltä olet henkilöstön määrästä suhteessa ryhmään, jossa on erityistä tukea tarvitsevia lapsia?

10. Miten yhteistyö erityislastentarhanopettajan kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

11. Miten yhteistyö lapsen / lasten fysio-, puhe- ja toimintaterapeuttien kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

12. Miten yhteistyö erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

LÄMMIN KIITOS VASTAUKSISTASI!

HENKILÖSTÖN KOKEMUKSIA ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN KANSSA TOIMIMISESTA TUEN TARPEET JA HAASTEET

Kysymykset erityislastentarhanopettajalle

Millainen koulutus sinulla on? Milloin olet valmistunut?

Kuinka monta erityistä tukea tarvitsevaa lasta päiväkodissa on tällä hetkellä?

Millaisia tuen tarpeita lapsilla on?

Miten koet erityistä tukea tarvitsevien lasten määrän yleisesti? Onko määrä lisääntynyt? Jos on, millaisen lasten määrä?

Miten kolmiportaisen tuen malli toteutuu päiväkodissa?

Miten erityistä tukea tarvitsevan lapsen tuen tarpeet ja tukitoimet määritellään? Miten tuen tarpeisiin vastataan päiväkodin arjessa?

Vastaavatko päiväkodin tilat toiminnan tarpeisiin? Tarvitaanko jotain muutoksia?

Miten yhteistyö lastentarhanopettajien, lastenhoitajien ja avustajien kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

Mitä mieltä olet henkilöstön määrästä suhteessa lapsiryhmään, jossa on erityistä tukea tarvitseva lapsia?

Millaisena näet henkilöstön ohjaustaidot erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisessa?

Miten yhteistyö terapeuttien kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

Miten yhteistyö erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien kanssa toimii? Miten yhteistyötä voisi kehittää?

Millaisia haasteita koet omassa työssäsi?

Millaisia lisä- tai täydennyskoulutustarpeita sinulla on?

Haluaisitko vielä sanoa jotain aiheeseen liittyen?

HYVÄ LAPSEN VANHEMPI / HUOLTAJA

Olen Mia Suomela toisen vuosikurssin sosionomiopiskelija Centria-ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimisesta. Opinnäytetyön tilaaja on Laihian kunnan varhaiskasvatus ja toiminnalliset osuudet tullaan suorittamaan Oravametsän päiväkodissa.

Opinnäytetyöni toteutetaan projektina, ja sen tavoitteena on nostaa esiin päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisesta, kartoittaa henkilöstön kokemia tuen tarpeita ja haasteita, sekä vahvistaa henkilöstön ohjaustaitoja PCS-kuvien käyttöä lisäämällä. Opinnäytetyöprojekti sisältää henkilöstön haastattelun ja erilaisia toiminnallisia osuuksia lasten kanssa. Toiminnallisten osuuksien aiheena tulevat olemaan musiikkimaalaus, sadutus, muotoilu ja liikunta.

Projektin toiminnalliset osuudet tullaan toteuttamaan pienryhmissä loka-marraskuun 2016 aikana. Lapset tulevat saamaan projektin aikana syntyneet tuotokset ja valokuvia projektin toiminnallisista osuuksista omaan portfolioonsa. Lapsenne osallistuu projektiin vain luvallanne. Toivon, että palautatte lupalapun päiväkotiin 14.10. 2016 mennessä.

Yhteistyöterveisin:

Mia Suomela

sosionomiopiskelija

mia.suomela@cou.fi

leikkaa -----

Lapseni _____

___ saa osallistua sosionomiopiskelija Mia Suomela järjestämiin pienryhmätoimintoihin

___ ei saa osallistua sosionomiopiskelija Mia Suomelan järjestämiin pienryhmätoimintoihin

___ lastani saa valokuvata

___ lastani ei saa valokuvata

Vanhemman / huoltajan allekirjoitus

INTERVENTIOSUUNNITELMA 1

Aihe: Opinnäytetyöprosessista tiedottaminen, haastattelulomakkeiden jakaminen ja erityislastentarhanopettajan haastattelu.

Toimintamuoto: Päiväkodin henkilöstön palaveriin osallistuminen.

Osallistujat: Päiväkodin henkilöstä ja opinnäytetyöntekijä.

Tavoitteet: Opinnäytetyöntekijä kertoo päiväkodin henkilöstölle opinnäytetyöprojektista ja jakaa henkilöstölle haastattelulomakkeet. Erityislastentarhanopettajan haastattelu toteutetaan kokouksen jälkeen.

Materiaalit ja välineet: Henkilöstön haastattelulomakkeet, erityislastentarhanopettajan haastattelulomake ja nauhuri.

Toteutus: Opinnäytetyöntekijä sopii päiväkodin johtajan kanssa kokoukseen osallistumisen ajankohdan ja erityislastentarhanopettajan kanssa haastattelun ajankohdan.

INTERVENTIOSUUNNITELMA 2

Aihe: Tutustuminen lapsiryhmää

Toimintamuoto: Opinnäytetyön tekijä osallistuu lapsiryhmän aamupiiriin ja pienryhmätuokioihin x 3 yhden viikon aikana. Opinnäytetyöntekijä esittelee itsensä ja tutustuu ryhmän lapsiin ja aikuisiin.

Osallistujat: Aamupiiriin osallistuvat ryhmän lapset, aikuiset ja opinnäytetyöntekijä. Opinnäytetyöntekijä esittelee itsensä koko ryhmälle. Opinnäytetyöntekijä osallistuu yhden pienryhmän toimintaan, ryhmässä 6-8 lasta ja ryhmän vetäjä. Pienryhmissä opinnäytetyöntekijä esittelee vielä uudelleen itsensä, sen jälkeen lapset saavat esitellä itsensä.

Tavoitteet: Tutustumisen tavoitteena on, että opinnäytetyön tekijä tutustuu lapsiin ja lapset ja päiväkodin henkilöstä tutustuu opinnäytetyön tekijään. Tavoitteena on lasten nimien oppiminen ja lasten yksilöllinen havainnointi sekä tuen tarpeiden tunnistaminen ja vuorovaikutuksen luominen ryhmään.

Materiaalit ja välineet: Muistiinpanovälineet

Toteutus: Sovin työelämäohjaajan kanssa etukäteen tutustumispäivän, josta alkaa projektin interventioiden toteuttaminen. Ensimmäisen viikon aikana osallistun jokaisen pienryhmän toimintaan.

INTERVENTIOSUUNNITELMA 3

Aihe: Musiikkimaalaus

Toimintamuoto: Pienryhmän ohjaaminen PCS-kuvia apuna käyttäen. Musiikin ja maalaamisen yhdistäminen.

Osallistujat: Pienryhmän lapset 6-8 lasta, työelämäohjaaja ja opinnäytetyöntekijä

Tavoitteet: Lasten osalta tavoitteena on taiteellinen kokeminen vesivärien ja musiikin avulla, aistien yhteistyö. Opinnäytetyön tekijän tavoitteena on lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, ohjaus ja arviointi sekä ammatillinen kasvu. Päiväkodin henkilöstön osalta tavoitteena perusohjaustaitojen vahvistaminen.

Materiaalit ja välineet: PCS-kuvat, paperia, vesivärit, erilaisia siveltimiä, vesikupit, cd-soitin ja cd-levy (Pekka Kuusisto: Vivaldi The Four Seasons)

Toteutus: Opinnäytetyöntekijä valmistelee ateljee-tilan valmiiksi. Aamupiirin jälkeen lapset jaetaan pienryhmiin. Opinnäytetyöntekijä vastaa ateljee-ryhmän ohjaamisesta kolme kertaa viikon aikana. Lapsille annetaan toimintaohjeet PCS-kuvia apuna käyttäen. Musiikki laitetaan soimaan ja lapset saavat aloittaa maalaamisen. Lopuksi valmiit työt laitetaan kuivumaan, lapset pesevät kädet ja heiltä pyydetään palautetta hymiöiden avulla. Sen jälkeen lapset siirtyvät ruokailua edeltävään penkkituokioon

INTERVENTIOSUUNNITELMA 4

Aihe: Sadutus ja muotoilu

Toimintamuoto: Pienryhmän ohjaaminen PCS-kuvia apuna käyttäen. Sadutus ja muotoilu taikataikinan avulla.

Osallistujat: Pienryhmän lapset 6-8 lasta, työelämäohjaaja ja opinnäytetyöntekijä.

Tavoitteet: Sadutuksen tavoitteena on lapsen omien ajatusten esille tuominen, kuulluksi tuleminen ja aikuisen läsnäolo. Muotoilun tavoitteena on antaa lapselle turvallisen ja myrkyttömän materiaalin avulla tuntoaistimuksia ja kehittää motoriikkaa. Opinnäytetyöntekijän tavoitteena on lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, ohjaus ja arviointi sekä ammatillinen kasvu. Päiväkodin henkilöstön osalta tavoitteena on perusohjaustaitojen vahvistuminen.

Materiaalit ja välineet: PCS-kuvat, musiikkimaalauksessa syntyneet työt, kynä ja paperia, taikataikina.

Toteutus: Opinnäytetyöntekijä valmistelee ryhmätilan valmiiksi. Aamupiirin jälkeen lapset jaetaan pienryhmiin. Opinnäytetyöntekijä vastaa ryhmätilan lapsiryhmän ohjaamisesta kolme kertaa viikon aikana. Lapsille annetaan toimintaohjeet PCS-kuvia apuna käyttäen. Kaksi lasta vuorollaan tulee kertomaan ryhmän aikuiselle maalauksestaan. Aikuinen sanoo lapselle: ”Kerro maalauksestasi satu, sellainen kuin itse haluat, kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat”. Ryhmän muut lapset muotoilevat taikataikinaa sadutuksen ajan. Lopuksi valmiit taikataikina tuotokset jätetään kuivumaan. Lapset pesevät kädet ja heiltä pyydetään palaute hymiöiden avulla. Sen jälkeen lapset siirtyvät ruokailua edeltään penkkituokioon.

INTERVENTIOSUUNNITELMA 5

Aihe: Temppurata
Toimintamuoto: Liikunnallisen pienryhmän ohjaaminen PCS-kuvia apuna käyttäen.
Osallistujat: Pienryhmän lapset 6-8 lasta, työelämäohjaaja ja opinnäytetyöntekijä.
Tavoitteet: Tavoitteena on lasten osalta liikunnan riemun kokeminen, motoriikan ja koordinaation harjaantuminen, vuoron odottaminen, oman kehon hallinta ja kehon hahmotus. Opinnäytetyöntekijän osalta tavoitteena on lasten iän ja kehitystason mukaisen toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä ammatillinen kasvu. Päiväkodin henkilöstön osalta tavoitteena on perusohjaustaitojen vahvistuminen.
Materiaalit ja välineet: Hernepussit, hula-renkaat, keilat, pallot, patjat, cd-soitin, cd-levy (Beethoven Symphonies nos 7&8)
Toteutus: Opinnäytetyöntekijä valmistelee salin valmiiksi. Aamupiirin jälkeen lapset jaetaan pienryhmiin. Opinnäytetyöntekijä vastaa sali-ryhmän ohjaamisesta kolme kertaa viikon aikana. Lapset vaihtavat päälleen liikuntavaatetuksen ja siirrytään saliin. Salissa lapsille annetaan toimintaohjeet ohjeet PCS-kuvia apuna käyttäen. Ensimmäinen harjoitus aloitetaan merkityiltä paikoita yhteislorulla "vauhtivarvas tallustaa" ja tehdään ristiaskelista sivusuunnassa. Sen jälkeen ryhmä jaetaan puoliksi, toisen ohjaamisesta vastaa työelämäohjaaja ja toisen opinnäytetyöntekijä. Ryhmä 1 aloittaa rastilta 1 ja ryhmä 2 aloittaa rastilta 3, rasteja vaihdetaan yhtä aikaa. Rastilla 1 heitetään hernepussia renkaan sisään yksi kerrallaan. Rastille 2 siirrytään konkkaamalla. Rastilla 2 laitetaan hernepussi pään päälle ja kierretään hula-renkaan ympäri niin, että hernepussi ei putoa. Rastille 3 siirrytään tekemällä patjoilla kuperkeikkoja. Rastilla 3 tavoitteena on kaataa keilat palloa viivalta heittämällä. Rastille 4 siirrytään kävelemällä takaperin. Rastilla 4 hernepussi laitetaan ensin oikean jalan päälle ja siirretään se vasemman jalan yli. Tämän jälkeen hernepussi laitetaan vasemman jalan päälle, ja siirretään se oikean jalan yli. Toistetaan kaksi kertaa kummallakin jalalla. Rastille 1 siirrytään karhunkävelyllä. Lopuksi lapset menevät lattialle makaamaan silmät kiinni. Musiikki laitetaan soimaan ja aikuinen käy piirtämässä lapsen kehon ääriviivat lattiaan.

INTERVENTIOSUUNNITELMA 6

Aihe: Tiedotus
Toimintamuoto: Päiväkodin henkilöstön palaveriin osallistuminen.
Osallistujat: Päiväkodin henkilöstö ja opinnäytetyöntekijä.
Tavoitteet: Opinnäytetyöntekijä kertoo päiväkodin henkilöstölle haastattelun lopputulokset ja luovuttaa erityistä tukea tarvitsevan lapsen oppaan päiväkodin käyttöön. Opinnäytetyöntekijä kerää henkilöstöltä palautteen koko opinnäytetyöprosessista.
Materiaalit ja välineet: Kirjallinen kooste haastattelun lopputuloksista, erityistä tukea tarvitsevan lapsen opas ja palautelomakkeet.
Toteutus: Opinnäytetyöntekijä sopii päiväkodin johtajan kanssa ajankohdan ja osallistuu päiväkodin palaveriin. Opinnäytetyöntekijä toimittaa kirjallisen raportin kunnan sivistys- ja varhaiskasvatusjohtajalle projektin lopputuloksista.

TYÖELÄMÄOHJAAJAN PALAUTELOMAKE

Mitä mieltä olet toiminnan sisällöstä ja soveltuvuudesta lapsiryhmälle ikä ja kehitystaso huomioon ottaen?

Miten arvioit ohjaustaitojani lapsiryhmän ohjaamisessa (ryhmän hallinta, vuorovaikutus, lapsen huomioiminen yksilönä)?

Miten arvioit PCS-kuvien toimivuutta ja soveltuvuutta pienryhmän ohjaamisessa? Millaiset lapset hyötyvät kuvien käytöstä?

Miten arvioit omia mahdollisuuksiasi käyttää PCS-kuvia pienryhmätoimintojen ohjaamisessa?

Miten kuvien käyttö vastaa yleisen tuen tarpeeseen?

KIITOS PALAUTTEESTA!

OPINNÄYTETYÖN TEKIJÄN ITSEARVIOINTILOMAKE

Miten huomioin toiminnassani eettisyyden?

Miten onnistuin asiakastyön osaamisessa? Miten intervention sisältö soveltui lapsiryhmälle ikä ja kehitystaso huomioon ottaen?

Miten onnistuin lapsiryhmän ohjaamisessa (ryhmän hallinta, vuorovaikutus, lapsen huomioiminen yksilönä)?

Miten koen PCS-kuvien toimivuuden ja soveltuvuuden pienryhmän ohjaamistilanteessa? Miten niiden avulla voidaan vahvistaa perustason osaamista?

Miten yhteistyö päiväkodin henkilöstön kanssa toimi?

Kehittämissideoita

PALAUTELOMAKE OPINNÄYTETYÖPROSESSISTA

___ Olen ollut mukana opinnäytetyöntekijän ohjaustilanteissa

___ En ole ollut mukana opinnäytetyöntekijän ohjaustilanteissa

Miten yhteistyö opinnäytetyön tekijän kanssa on toiminut?

Mitä uutta opinnäytetyöprosessi on tuonut sinulle?

Missä määrin PCS-kuvien käyttö on lisääntynyt lapsiryhmän ohjaustilanteissa?

Miten oma suhtautumisesi PCS-kuvien käyttöön on muuttunut?

Oma arviosi kuvien käytön hyödyllisyydestä erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisessa?

Koetko opinnäytetyöprosessin vaikuttaneen omiin ohjaustaitoihisi? Miten?

Miten opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan on vastannut odotuksiisi?

Mitä muutos / kehittämistarpeita on noussut prosessin aikana?

LÄMMIN KIITOS VASTAUKSISTASI!

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

<p>Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)</p> <p>Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [K 2016] Toteutus suunnitelman esittäminen [] Väliraportointi [S 2016] Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [] Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [K 2017] Opinnäytetyön seminaariesitys [] Kypsyyskoe [K 2017]</p>
<p>Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteys henkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)</p> <p>Laihian kunta / Oravametsän päiväkotij / Päivi Hakola Alkiontie 12 66400 Laihia paivi.hakola@laihia.fi puh: 050-4076 168</p>
<p>Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Centria-ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön _____ mennessä.</p> <p>Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan. Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, matka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.</p> <p>Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat aaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.</p> <p>Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.</p>
<p>Päiväys 17.2.2016 <i>Päivi Hakola, päiväkotien johtaja</i></p>
<p>Työelämäohjaajan allekirjoitus</p>
<p>Opiskelijan allekirjoitus <i>Am Saari</i></p>
<p>Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus <i>Anna Järvelä</i></p>

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Laihian kunta siivitys- ja varhaiskasvatus lautakunta

Vastuhenkilö organisaatiossa Siivitys- ja vapaa-ajan johtaja Markus Hyttinen

Tutkimusluvan anoja(t) Mia Suonela

Osoite _____

Puhelin _____

Sähköpostiosoite _____

Tutkimuksen nimi Yhdessä lapsen parhaaksi päiväkodin henkilöstön kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioidmisesta

Tutkimuksen tarkoitus Selvitä henkilöstön kokemuksia ja heidän tarpeita liittyen erityistä tukea tarvitseviin lapsiin

Tutkimuksen kohderyhmä 3-5 vuorokauden lapset päiväkodin henkilöstö

Aineiston keruun arvioitu ajankohta syksy 2016

Tutkimusmenetelmä projekti

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 15 / 8 2016

Tutkimuksen ohjaaja Aune Järvelä

Lupa myönnetään

paikka Lahdella aika 26 / 9 2016

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus Markus Hyttinen

LIITTEET

Tutkimussuunnitelma

Kysely/haastattelulomake

Muut liitteet, mitkä

suostelukirje, vanhemman lupa, interventiosuunnitelmat, palaute- ja arviointilomakkeet

info@centria.fi | www.centria.fi